

בס"ד

בְּרִיּוֹת

נלקט ונסדר
ע"י זעירא דמן חבריא
כ"י רח"ש לב"ו דב"ר טו"ב

בריסק

סיפור פעם לרבי יושע בער בעל בית הלוי זצ"ל על בעל הבית, עשיר ידוע, שחשקה נפשו להיות רב, והוא קנה לו כסא רבנות בכסף, הנה זה הוא. העיר על כך הבית הלוי פירוש המאמר בפרקי אבות "נגד שמא אבד שמיה". לפני כן, בזמן שהיה בעל הבית רגיל, היה בהשוואה לשאר בעלי בתים הפשוטים יהודי למדן. עכשיו, כנגד זה משנעשה רב, הריהו בהשוואה לשאר הרבנים עם הארץ. (תורת חיים על אבות ע' נז)

ביאר מרן הגר"ח זצ"ל על הגמרא בסוכה (מ"ה:): ראיתי בני עליה והם מועטים וכו' אם שנים הם אני ובני הן ע"כ. וביאר שהגמרא לא אמרה דבר זה בדרך סיפור או מליצה, אלא נאמרה כאן הלכה דאף אם אין מכל בני העולם אלא שנים שהם בני עליה חובת האדם להיות מאותן בני עליה. ואף אם כל העולם ירד מהדרך הנכון אסור לאדם להמשך אבתריהו אף אם ישאר בבדידות כל השנים. (תורת חיים על אבות ע' ס)

מרן הגר"ח היה אומר שרב צריך לדעת לפסוק מיד כששואלים אותו, ולא יצטרך לעיין באיזה ספר, אלא הכל צריך להיות שגור בפיו היטב היטב. המשיך ואמר: תתארו לכם שבבית המקדש התעוררה איזה שאלה על השחיטה או על הדם, ואם הרב יצטרך ללכת לעיין בינתיים הדם יקרש ולא היה אפשר לקיים מצות זריקה, ע"כ הרב צריך לדעת מיד את ההלכה. (תורת חיים על אבות ע' סט)

מעשה באחד מגדולי הראשי הישיבות שהציעו לו משרה בישיבה תיכונית, ובא לשאול את מרן הגרי"ז זצ"ל אי מותר לו ללכת ללמד תורה, ואמר לו מרן הגרי"ז שאסור, משום שאסור ללמד תורה לתלמיד שאינו הגון. (תורת חיים על אבות ע' יז)

פעם נשאל מרן הגרי"ז זצ"ל בנוגע להוצאת איזה תלמיד מהישיבה. התבטא ואמר, "בכדי לא לקבל בחור לישיבה, אין צריכים הרבה נימוקים. אבל בכדי להוציאו, צריכים הרבה נימוקים". (תורת חיים על אבות ע' יט)

אמר הגרי"ז זצ"ל "דער טאטע האט גיזאגט דער וואס מאכט צו דער גמרא צו טאן חסד ביי עהם דער גמרא איז אופען, און דער וואס עפענט דער גמרא כדי עהר זאל נישט מאכן חסד, באהים דער גמרא איז צו געמאכט". (תורת חיים על אבות ע' כו)

כששאלו את מרן הגר"ח זצ"ל מהי העבודה של רב בישראל? האם לפסוק שאלות? אמר: לא. לשם כך יש דיינים ומורי הוראה, עבודתו היא לעשות חסד עם קהילתו. ופעם אחרת אמר: שתעודת הרב ותפקידו "לתבוע עלבונם של גלמודים ועזובים, להגן על כבוד העניים ולהציל עשוק מיד עושקו". (תורת חיים על אבות ע' נז)

מהו התפקיד של "חידע" וענה מרן הגרי"ז זצ"ל שה"חידע" הוא מקום בו מלמדים שהכל זה "תורה", ואין חוץ מהתורה כלום! (תורת חיים על אבות ע' פא)

על ענין לימודי "היסטוריה" ב"חידע" הודיע הגרי"ז זצ"ל בצורה חד משמעית כי לא שייך ללמוד בת"ת ספר היסטוריה, אפילו מהמחבר הכי מוצלח, מפני שלספרי היסטוריה יש טבע ונטייה להכריע ולחוות דעה על מאורעות ודברים שונים, שארעו במשך השנים, בו בזמן שחלק גדול מהדברים הוא שנוי במחלוקת בגמרא. עד כמה מסוכן לסמוך אפילו על ספר ההיסטוריה הטוב ביותר. (תורת חיים על אבות ע' פא)

סיפר א' למרן הגר"ח זצ"ל שבכנסיה הגדולה דרש והסביר את השיטה של הרש"ר הירש זצ"ל בגרמניה ועד כמה היא הצליחה, ונכח שם יהודי עשיר מפולין שמאד התפעל מזה ואמר שמי שיעשה כן בפולין הוא מוכן לשלם את כל ההוצאות. ואמר מרן הגר"ח שהלה אינו יודע שמה שבפולין נקרא אביזריהו דעריות, בגרמניה נקרא זה דרך העולם. (תורת חיים על אבות ע' פח)

כאשר שאלוהו הגרי"ז זצ"ל מדוע טוען בחריפות רבה כל כך על ההמון הנתפס לציונות, הלא היו גם רבנים "חשובים" (!??) שאחזו בזה, על זה ענה הגרי"ז "כשהרב אומר מה שההמון גם אומר, אין ראיה שאומר את קביעתו בתורת רב... (תורת חיים על אבות ע' קיח)

כשהגיע מרן הגרי"ז זצ"ל לזמן קצר בבני ברק, חקר ודרש אצל מרן

החזון איש זצ"ל מי השוחט הראוי בשבילו. החזון איש זצ"ל גילה למקורביו שלא נתכון מי הוא הכי מומחה, שלזה אינו צריך לשמוע ממנו, רק רצה לשמוע מי דעותיו מכוונות וירא השם ברבים, משום שמוזהר לאכול משחיטת שוחט שיש לו דעות מכוונות דווקא. (תורת חיים על אבות ע' קכא)

אמר הגרמ"ד הלוי שליט"א: האמת כי כל אחד ואחד הוא קנאי, לא ימלט מזה, אלא שכל או"א הוא קנאי על מה שנוגע ללבו מיוחד, הנה גם הציונים והמזרחים למיניהם הם קנאים במלא מובן המילה, אלא שכל קנאתם הוא שלא יחסר מהעושר והממשלה שלהם, ויסוד קנאות זו מקורה ממדות רעות, ויש קנאי אך ורק לכבוד השם, וחיי עצמו חי בעניות ודחקות וכל קנאותו הוא רק לכבודו יתברך. המזרחים אומרים שאנחנו הקנאים והם המתונים, אולם האמת הוא כי לגבי עצמם הם הקנאים הגדולים ביותר, אילו היו יכולים להמית לאיש העומד כנגדם מרעב היו ממיתים אותו, ולא עוד אלא שכבר עשו פעמים רבות, עד אנכי בזה, והם שקוראים לעצמם המתונים. (תורת חיים על אבות ע' רצז)

פעם אמר הגרי"ז זצ"ל בנוגע לא' מרבני הציונים, את המשנה הזו, "מה בין תלמידיו של אברהם אבינו לתלמידיו של בלעם הרשע", ותמה מפני מה לא כתוב מה בין אאע"ה לבלעם, הרי עיקר הנ"מ הוא ביניהם, התלמידים הם רק הפועל יוצא מהם?

וביאר דהנה החילוק שבין אאע"ה ובלעם בעצמם היה קשה לראות, כיון ששניהם הלכו עם שטריימל וקבלו מראות נבואה מן השמים, אבל אצל התלמידים כבר ראו מה היה אאע"ה ומה היה בלעם, וכך אצל הרב הציוני (הידוע), בחייו היה קשה לראות את ההבדל בין הגה"צ רבי יוסף חיים זאננענפעלד זצ"ל לבינו, שניהם הלכו עם

הולכים ביחד ותלויים זב"ז. (תורת חיים על תנ"ך ע' סד)

מרן הגרי"ז זצ"ל שאל פעם את אביו הגר"ח זצ"ל: מה היה המהות של "קאצק", ישב הגר"ח עמו כשעתיים וביאר לו את שיטתו של האדמו"ר הק' מקאצק זי"ע. כשגמר שאל אותו מרן הגרי"ז "אבא א"כ מדוע אנחנו לא חסידי קאצק?" ישב עמו רבי חיים כמה שעות וביאר לו מדוע אין אנו הולכים בשיטה הזאת. ומוסיפים בבית בריסק שצריכים להבין שזה לא היה סתם שתי שעות, אלא זה היה שתי שעות עם ההסברה של מרן הגר"ח זצ"ל וההבנה של מרן הגרי"ז זצ"ל. (תורת חיים על תנ"ך ע' קכח)

פעם מסר הגאון רבי ברוך בער זצ"ל שיחה בישיבה קאמעניץ, ודרך אגב החל לומר, יש חוקרים על אמונה וכו'. שאל אותו אחד התלמידים "הרי ישנם ראשונים שאומרים שמותר לחקור באמונה?".

הזדקף רבי ב"ב מלוא קומתו ואמר: "דער רבי (הגר"ח זצ"ל) האט געזאגט אז מ'דארף זיין פרום ווייל מ'דארף זיין פרום". (תורת חיים על תנ"ך ע' קמו)

"ואמר הדור האחרון בניכם אשר יקומו מאחריכם והנכרי אשר יבא מארץ רחוקה וראו את מכות הארץ ההוא ואת תחלואיה אשר חלה השם בה" (פ' נצבים). בפסוק זה אמר הגר"ח זצ"ל נמצא נבואה מרה ואיומה, והשוואה נוראה, והוא ש "הדור האחרון", היינו הדור של אחרית הימים בתקופת הגאולה, ידע על היהדות כמו "הנכרי אשר בא מארץ רחוקה". (תורת חיים על תנ"ך ע' קפ)

שטריימל, והרבה מגדולי וצדיקי ירושלים הלכו לשמוע את תורותיהם, אלא שאצל התלמידים כבר ראו בכירור איך נראים תלמידיו ואיך נראים תלמידי הגרי"ח זאנענפעלד זצ"ל. (תורת חיים על אבות ע' שיא)

אמר הגרי"ז זצ"ל שא' מבעלי הקבלה הקדמונים כתב פירוש על הש"ס ע"פ קבלה אך היה מאוד ארוך וקצרו ועשאו ר"ת והר"ת היו מלה במלה כפרש"י. (תורת חיים על אבות ע' שמז)

הציונים רצו לייסד חברת ביקור חולים בעיר בריסק, והיו הרבה שתמכו בהם אמנם מרן הגר"ח זצ"ל יצא כנגדם בתוקף, ואמר: בכל דבר טוב שהציונים או המשכילים רוצים לעשות כוונתם ממש להיפך, וכשאומרים לייסד חברת ביקור חולים כוונתם שלבסוף יהרגו אנשים ברחוב. (תורת חיים על תנ"ך ע' לז)

פעם אמר הגר"ח זצ"ל: יותר טוב לתת כסף לבית תיפלות של עכו"ם מאשר לתת כסף להציונים... (תורת חיים על תנ"ך ע' ל"ח)

מרן הגר"ח זצ"ל אמר: שמי שמפקפק אפילו על מאמר אחד מדברי חז"ל, שכך וכך יקרה בזמן ביאת המשיח וחושב שאינו כמשמעו, אזי אם הוא שוחט אסור לאכול משחיטתו. וביאר הדבר פשוט, שאם יש לאדם ספק במאמר אחד מדברי חז"ל נופל בדעות כוזבות. ואם נופל בדעות כוזבות, נופל בכפירה. ואז בא ממילא לידי טריפות, ולבסוף בא לידי שמד, כי השלשה דברים

את משפטו על הציונות חרץ מרן הגר"ח זצ"ל לאמור: יצר הרע בדרך כלל אין לו שליטה על כלל ישראל להסיתו לעבירה, אלא כשעוטפה בלבוש של מצוה. אך מפני שדבר זה הוא למעלה מכוחו, ניסה פעם להסית את העם שלא בלבוש מצוה... וזוהי הציונות...

תלמידו המובהק רבי ברוך בער זצ"ל, שנוכח בשעה שרבי חיים אמר ככה, תמה על הסיפא שבדבריו. הבחין רבי חיים בתמיהתו והוסיף בנשימה אחת: "וכי לבוש של מצוה יש בה?" עכשיו ירד רבי ב"ב לסוף דעתו. הסביר לעצמו: אדם שלוקח מזוזה וקובעה ברצפת הבית, לשם סגולה, כלום תאמר שיש בזה סרך מצוה?! (תורת חיים על תנ"ך ע' ריא)

הרב שמואל שינקער זצ"ל מאנשי המוסר הוותיקים בירושלים היה רגיל אצל מרן הגר"ח זצ"ל, ותמיד היה משבח לימוד המוסר, והגר"ח לא היה משיבו מאומה. פעם שאלו מרן הגר"ח "זאגט מיר נאר איין זאך, פארוואס זענען די משכילים צופרידען מיט מוסר?"

והנה כאשר שאל זאת להסבא מסלאבודקא זצ"ל השיב "וואס גייעט מיר און, אז זיי זענען צופרידען?" אמנם כאשר שאל זאת להגרי"ל חאסמאן זצ"ל, נאנח ואמר "ס'איז א' שווערע שאלה ר' חיימס' א' שאלה!" (עובדות והנהגות לבית בריסק ח"א ע' קסא)

שאל אחד את מרן הגרי"ז זצ"ל: מה היה אילו חי בדורינו הגר"א או הרמב"ם, ומה היו עושים?...

השיב מרן הגרי"ז, שאין זו כלל שאלה... שאם היה הגר"א זצ"ל או הרמב"ם זצ"ל חיים, כי אז הרי הדור היה אחר לגמרי... ואין שייך לשאול מה היו עושים...

התבטא פעם מרן הגר"ח זצ"ל כהאי לישנא: "בית הכנסת הוא מקום קדוש, ובכל זאת, אם מדובר בבית הכנסת "מתוקן", רעפארמי, אסור להכנס לשם, ומי יודע אם לא נגיע לידי כך שלמרות קדושתה תהא ארצינו א"י מתוקנת?!". (תורת חיים על תנ"ך ע' ריא)

מצינו לאליהו בהר הכרמל שאמר "ויגש אליהו אל כל העם ויאמר עד מתי אתם פוסחים על שתי הסעיפים, אם ה' הא-להים לכו אחריו ואם הבעל לכו אחריו ולא ענו העם אותו דבר". לכאורה שאל מרן הגר"ח זצ"ל, היתכן, האם אליהו הנביא אומר לילך אחרי הבעל?

אלא המשיך ואמר, מוטב שהנוהים בסתר אחרי הבעל, ילכו אחריו בגלוי, ולא יתעו את האחרים... וכן מוטב אחד ההולך אחרי הבעל ודאי, ויודע הוא מה הוא רוצה, מאשר אדם הפוסח על שני הסעיפים... (עובדות והנהגות לבית בריסק ח"ב ע' קכט)

מרן הגרי"ז זצ"ל אמר בשם אביו הגר"ח זצ"ל: "וכי הקמת המדינה מטרתם, המטרה היא לעשות את התורה פלסטר, והמדינה אינה כי אם אמצעי"... (תורת חיים על תנ"ך ע' ריא)

מרן הגר"ח זצ"ל היה אומר: "די ציוניסטען שמד'ען נישט יודען צו האבן א מדינה, זיי דארפן א מדינה כדי צו שמד'ען יודען". (תורת חיים על תנ"ך ע' רכג)

ידוע מה שהיה נוהג לומר מרן הגר"ח זצ"ל, שהשנאה והמחלוקת עם

הציונים צריכה להיות כשנאת בעלי בתים לעכברים... שבעל הבית מצטער על שישנם עכברים בבית, ואינו חפץ כלל בקיומם בביתו... ולא כהחתול הנהנה מקיומם של העכברים, שאז יש לו מה לבער ולאכול, והוא רוצה בקיומם. (עובדות והנהגות לבית בריסק ח"ב ע' קכט)

פעם כאשר דיברו אודות מה שלוקחים השלטונות בא"י את השילומים מגרמניה, אמר מרן הגר"ז זצ"ל "ביז איינט איך האב זיי גיאלטען אז זיי נישט קיין אידען... איצטער זעה איך אז זיי מענטשען איך נישט". (עובדות והנהגות לבית בריסק ח"ב ע' קלח)

מגיד ידוע, אבל חסר יראת שמים, בא פעם לעיר בריסק ורצה לדרוש בבית הכנסת. לא הרשה לו מרן הגר"ח זצ"ל לדרוש בבית הכנסת שלו. שאל המגיד בתמהון מדוע הרבי לא נותן לי רשות לדרוש בבהכ"נ? הלא הדרשה היא כשרה בתכלית הכשרות, כי אני מביא מאמרים מהמקרא משנה וגמרא וכדומה...

ענה לו מרן הגר"ח זצ"ל, בשר שנשחט בתכלית הכשרות, וע"י שוחט מומחה וירא שמים, ונבדק אחרי השחיטה כדת וכדין, ולא נמצא שום סירכא, והשרו את הבשר במים, ומלחוהו ושטפוהו במים, הכל כדת וכדין ממש... ואעפ"כ אם מבשלים את הבשר בסיר, עם טריפה, הכל נטרף... וד"ל. (עובדות והנהגות לבית בריסק ח"ב ע' קמ)

פעם הלך מרן הגר"ז זצ"ל עם בנו הגר"ד זצ"ל לטייל ברחוב. לפתע ניגש אליהם מ.ב. שר"י ושאל את מרן הגר"ז זצ"ל "הרב זוכר אותי?... אולם הגר"ז סובב מיד את פניו אל הקיר, ועשה עצמו משתעל וכו', ולא ענה לו דבר.

כיון שראה מ.ב. שר"י כך, פנה והלך לו. לאחר מכן שאל הגר"ד את אביו "האם אתם יודעים מיהו?" ענה לו אביו "אוודע ווייס איך, דאס איז דאך וועלול בעגין זון, הער איז גיווען השיגעץ אין בריסק, און הער איז אייכעט השיגעץ דא". (עובדות והנהגות לבית בריסק ח"ב ע' קמד)

בימי חוליו סיפר מרן הגר"ז זצ"ל לאחד הרופאים המטפלים בו: **פעם** אחת שאלו אותו בעיר בריסק, איך יתכן שהוא מרחק כ"כ את הציונים ואנשי המזרחי, הלא הוא רבה של כל הקהילה וע"י רדיפתו את הציונים ישאר רב של חוג מצומצם בלבד.

השבתי להם: "במה שנוגע להלכות רבנות ללא ספק שהצדק עמכם... כי באמת נבחרתי, וכדי למלא את תפקידי הייתי צריך להיות רבה של כל קהלת בריסק, אבל מה אעשה שנוסף לזה אני רב, הנני גם יהודי, וכיהודי אין יכול להתנהג אלא כפי שיהודי חייב להתנהג".

תוך כדי דיבור פנה מרן אל הרופא ושאלו "ברצוני לדעת האם הנך נוסף לרופא, גם בן אדם, כי אחרת אין ברצוני שתטפל בי"... (עובדות והנהגות לבית בריסק ח"ב ע' קמה)

פעם הלך מרן הגר"ז זצ"ל לטייל ברחוב, ונלוה אליו הרב חיים סאלאמאן זצ"ל, תוך כדי הליכתם בא לעברם אדם אחד, וביקש בקול רם ובתקיפות, "צדקה, צדקה". מרן הגר"ז לא התייחס אליו... וכשהמשיך הלה לומר "צדקה, צדקה" החל ר' חיים סאלאמאן זצ"ל לפשפש בכיסו, למצוא כמה מעות ליתן לו... אולם הגר"ז רמז לו שיפסיק.

לאחר שהלך אותו אדם לדרכו, נענה מרן ואמר הנה כתיב במשלי "תחנונים ידבר רש ועשיר יענה עזות" ואם האדם הזה ביקש בצורה שביקש "איז דאס הסימן, אז

הער אוט אסאך געלט". (עובדות והנהגות לבית בריסק ח"ב ע' קמו)

כאשר חזר הגה"ק ר' ב"ב זצ"ל מהכנסיה הגדולה שהתקיימה במארינבאד, ואשר בה דנו אודות תוכנית החלוקה בא"י וכו' שאלוהו התלמידים בקאמעניץ מה אמרו שם?

ואמר להם "מיהאט גיזאגט אז סיוועט זיין דארטן מלחמות און האופער". (עובדות והנהגות לבית בריסק ח"ב ע' קמו)

פעם אמר הגרי"ז זצ"ל כי בעוכרה של האגודה, שלא נוסדו ללחום בציונות, אלא להתחרות עמם" (עובדות והנהגות לבית בריסק ח"ב ע' קנ)

מרן הגר"ח זצ"ל אמר, בימי המלחמה העולמית, כאשר נהרגו הרבה מאחינו בניי, ואמרו לו בתוך כדי שיחה, שאילו לפחות המלחמה הזאת היתה מביאה את הגאולה, אולי היה כדאי הדבר...

גער בהם מרן הגר"ח ואמר "מוטב תידחה הגאולה ואל תאבד נפש אחת מישראל". והוסיף ואמר "אילו היתה באה שאלה לפנינו, אם ע"י קרבן של אדם אחד מישראל יבוא המשיח, בודאי שהיינו פוסקים שמוטב שלא יבוא המשיח, ואל ימות אדם אחד מישראל, כי הרי פיקוח נפש דוחה את כל המצוות שבתורה, ובכלל זה המשיח והגאולה... (עובדות והנהגות לבית בריסק ח"ב ע' קנח)

פעם אמר מרן הגרי"ז זצ"ל די שני סוגים של חסידים, הסוג הראשון אינו עושה מאומה ללא שאלה לרבי, ולפני כל מעשה ומעשה הינו מתייעץ עם הרבי,

וכגון חסיד שרוצה לעבור עם משפחתו לגור בארץ אחרת, בא ושואל את הרבי, וככל מה שיאמר לו, כן יעשה.

אמנם יש עוד סוג אחר של חסיד אשר קודם כל מוכר את ביתו, מוציא את ילדיו ממקום לימודם, מחסל את כל עסקיו, נפרד מכל מכריו, ולאחר מכן הולך לרבי לשאול את עצתו, אם ליסוע?

הנה לכאורה דרגת חסיד זה היא גדולה יותר... אלא האמת היא שלחסיד כזה לעולם לא יאמר הרבי לא ליסוע... (עובדות והנהגות לבית בריסק ח"ב ע' קסה)

סיפר מרן הגרי"ז זצ"ל, מה ששמע ממרן הגר"ח זצ"ל, אודות ספר שהדפיס אחד מהרבנים הציונים, וראו משם קלקלתו...

הנה בבריסק היה תנור גדול, פעם אחת בא הבונה של התנור, והתחיל לצווח "דער אויווען פאלט איין". והנה אף שהיה נראה לכל, שהכל בסדר, אבל כיון שהבונה אומר כן, מסתמא הוא יודע... ועל כל ברחו כולם מהמקום לבל יזוקו. הבונה התחיל לפרק את התנור, וכשגמר להרוס את כל התנור, נטל שני לבנים מן התנור וזרקם על כל החלונות ונפצם... או אז ראו הכל, שהתנור בסדר גמור, ורק הבונה השתגע.

סיים מרן "אילו לא היה אותו אדם מן הרבנים, כי אז היו מכירים אותו תיכף ומיד, אולם עכשיו שהוא נקרא "רב", היה מן הצורך להמתין עד שיזרוק את הלבנים". (עובדות והנהגות לבית בריסק ח"ב ע' קסו)

אמר הגרמ"ד הלוי שליט"א "והנה בעוה"ר דורינו שרוי במצב של "חושך" אצל כלל ישראל, וכתוב בתהלים "תשת חושך ויהי לילה בו תרמוש כל חיתו יער", היינו דעכשיו "חיות היער" הם המושלים והמנהיגים של כלל ישראל, אבל לא לעולם יהיה חושך ולילה, שכן גם ללילה יש סוף... (עובדות והנהגות לבית בריסק ח"ב ע' קסו)

העיז הלה ואמר, "אולי לפחות כדאי להתפלל עליהם שישובו בתשובה?"

להתפלל? – אמר הגרי"ז – ודאי אנו מתפללים עליהם, שלש פעמים ביום, בברכת המינים אנו מתפללים שיאבדו. ועל מי הכוונה בברכה זו אם לא עליהם...

השואל לא הרפה ושאל, "אבל אם לא צריך לכל הפחת לרחם עליהם?"

רחמנות!!! נענה מרן, מי שחולה במחלה מדבקת ומושלך

ברחוב, ודאי שיש רחמים גדולים עליו, אך האם משום כך חייב אדם להכניסו לתוך ביתו, להסתכן ולהדבק ממחלתו... רחמנות, רחמנות... והרי בזכות ה"רחמנות" הזו, עשו אותם למנהיגים על כלל ישראל. (עובדות והנהגות לבית בריסק ח"ב ע' רב)

בזמן שהיה מרן הגרי"ז זצ"ל בתל אביב נכנס שם לבית כנסת אחד... פנה

אליו אחד מן הנוכחים ואמר לו "הנה רואים אתם, שאפילו בתל אביב יש עדיין הרבה בתי כנסיות ובתי מדרשות!!!"

הגיב מרן ואמר לאותו אחד, " וכי מה חשבתם שכל כך קל להרוס ולעקור

ידישקייט". (עובדות והנהגות לבית בריסק ח"ב ע' רג)

פעם פגש מרן הגרי"ז זצ"ל את בנו של הגר"י אברמסקי זצ"ל, ושאלו לשלום

אביו הגאון רבי יחזקאל, והשיב לו, שבס"ד שלומו בסדר...

אמר לו הגרי"ז "האסט מיר בארוהיגט" כיון שחשבתי שהציונים כבר

התחילו לתלות את הרבנים (כדי שלא יעמדו בדרכם) ומסתמא יתלו לפי סדר א'ב'... וא"כ

אביך צריך להיות מן הראשונים... אבל עכשיו שאתה אומר לי שהוא עוד יושב

במנוחה, א"כ אני רגוע, כי עד שיגיעו אלי יקח עוד זמן... (עובדות והנהגות לבית

בריסק ח"ב ע' רה)

אמר הגרמ"ד הלוי שליט"א באמת עיקר הענין לקחת כספים בשביל התורה,

ממהרסי התורה אינו מובן, והלא "המחטיא את חבירו" העידו עליו חז"ל שהוא "גדול

מההרגו", ואילו היה היטלער ימ"ש מציע ליתן להישיבות בכל שנה ושנה את התקציב

שלהם, בשעה שהיה עסוק בהריגת היהודים באירופא, האם היו שומעים לו! (אלא שכיום

גם זה ספק) וכי איזה נפקותא יש בדבר, והלא "גדול מההרגו" אחז"ל, והרי הציונים עוסקים

בכל לבכם ונפשם להחריב את שארית ישראל, רח"ל. (עובדות והנהגות לבית

בריסק ח"ב ע' קעט)

על הענין שחופרים הציונים בקברות והורסים את הכל שזה כנגד השכל, חוץ

מחומר האיסור שבדבר. וגם זה רכוש גדול, קברים שלפני אלפים שנה וכו'.

אמר על זה הגרמ"ד הלוי שליט"א שהפשט בזה הוא, דכיון דיסוד

הציונות והמדינה הוא לעקור את הדת, ולעקור את עם ישראל, ושלא ישאר זכר

לתורה ומצות, ממילא אם יש איזו פינה ששם יש קברים של תנאים ואמוראים, שזה מזכיר

להם שיש תורה ומצוות, הרי זה כקוצים בעיניהם, ואינם יכולים לסבול את זאת,

ומשום כך הורסים את בית הקברות, אע"פ שזה דבר הנוגד את השכל. (עובדות והנהגות

לבית בריסק ח"ב ע' קצח)

פעם ניסה אחד "ללמד זכות" על הציונים, בפני מרן הגרי"ז זצ"ל, כי ודאי עוד

ישונו בתשובה, כפי שנאמר בנביא " והשיב לב אבות על בנים" ... הגיב הרי"ז על אתר

ואמר, "מי אמר שהכוונה עליהם, עליהם הרי נאמר "כל באיה לא ישובון".

קראו אליו מרן ושאלו, "אינגעלע, דו וויסט שיין ליינען הבלאט?" ושתק אותו ילד ולא ענה.

אמר לו מרן זצ"ל "בעיתון יש לידע דבר ראשון, שמה שכתוב בו, לא היה ולא נברא... ולאחר שיודעים הנחה ראשונה זו, מבין השורות יש להכיר ולהבין, מה כן היה..."

אדם אחד התבטא פעם לפני מרן הגרייז זצ"ל על גדול מסויים שהי' תלמיד אצל מרן הגר"ח זצ"ל, הגיב הגרייז זצ"ל ואמר "אמנם הוא למד אצלו, אבל לא הי' תלמיד... תלמיד מקבל הכל, הן תורה והן השקפה". (עובדות והנהגות לבית בריסק ח"ג ע' כז)

אמר מרן הגרייז זצ"ל, שמה שמורגל בפי ההמון כי המדינה היא מקום מקלט לכלל ישראל, אינו כן, כי עצם המדינה היא אסון גדול לכלל ישראל, ואין מי שיודע מה יהי' בסוף, ואנו תפילתנו שניצל בחסדי ה' מכל הסכנות המאיימות עלינו מבית ומחוץ בלי קשר לציונים ומדינתם, וחלילה לנו להתפלל להצלחתם במלחמותיהם, כדרכם של אלו התולים הצלתם של ישראל בישועת המדינה הציונית... (עובדות והנהגות לבית בריסק ח"ג ע' נ)

סיפר חכם אחד כפי ששמע מהגאון רבי איסר זלמן מעלצער זצ"ל: בשיבת וואלוז'ין היו שלושה סוגי לומדים: (א) כאלו שעסקו כל זמנם בעיון, ומהם לא יצא כלום... (ב) כאלו שעסקו גם בעיון, וגם בבקיאות, ומהם יצאו הרבה גדולי תורה. (ג) כאלו שעסקו בבקיאות בלבד, ומהם יצא רק גאון אחד... (עובדות והנהגות לבית בריסק ח"ג ע' ק)

אמר הגר"ח זצ"ל – ברור הדבר שאילולא נוצר הרעיון החדש של הציונות ולאומיות, היה הנוער היהודי חוזר למקור מחצבתו – לעצמו ולבית מדרשו. שכן הקרקע נשמטה מתחת לרגליו, חבריו הגויים, אליהם ניסה להתחבר, השליכו אותו החוצה, וגם השמד לא היווה פתחון. היתה הזדמנות להתעוררות לתשובה, ואת הצורך לשוב ליהדות החליפו בלאומיות, "יהדות" המסתפקת בסמלים לאומיים ובוועטת בכל התורה. (עובדות והנהגות לבית בריסק ח"ב ע' רו)

מרן רבי ברוך בער זצ"ל היה תמיד דורש כנגד הציונות. ותלה כל דבר רע בה... פעם אחת כאשר תפסו ילד אחד בעיר שגנב דבר מה, דרש ברבים שהכל בה מהרצל שר"י. (עובדות והנהגות לבית בריסק ח"ב ע' רח)

כאשר התחילו רוח הציונות, ומרן הגר"ח זצ"ל היה הראשון שיצא כחריפות כנגדם (כבר בשנת תרנ"ט) שאלוהו "הרי הערצל הוא תינוק שנשבה"?! **השיב** מרן הגר"ח זצ"ל "עם ישראל ידע הרבה צרות ובפרט בדורות האחרונות, הלא המה כת ש"צ, וההשכלה הבערלינית, ותנועת הרעפארם, וכו', אבל מכה כזו עדיין לא היתה לעם ישראל. ומזה רואים את רשעתם הגדולה, שמצאו המקום להתלות בו ולהכות את עם ישראל. (עובדות והנהגות לבית בריסק ח"ב ע' ריב)

פעם ראה מרן הגרייז זצ"ל אחד מילדי תלמידיו המובחרים, והוא נער כבן 8 או 9 שנים, מסתכל בבית מרן בעיתון "הקול" שהיה מונח שם באיזה מקום.

כלל ישראל, והוא כפירה. (ספר הדור והתקופה מהגרא"ש שליט"א ע' קצד)

שאלתי פעם הגרי"ז זצ"ל מה יהי' סוף המדינה, ואמר "שמד רח"ל", כמו כל משיחי שקר שהי' סופם נצרות. (ספר הדור והתקופה מהגרא"ש שליט"א ע' קצד)

הגרי"ז זצ"ל החשיב מאוד את אנשי נ"ק אם כי לא לכל מעשיהם הסכים, הי' קורא את העתון החומה, ופעם אחת הפסיק באמצע באמרו נישט אויף אלעס קען מען שרייען. (ספר הדור והתקופה מהגרא"ש שליט"א ע' קצח)

אמר פעם מרן הגאון מבריסק זצ"ל, משנאיך ה' אשנא במתקוממיק אתקוטט לאויבים היו לי, מהו תוספת סיפא דקרא לאויבים היו לי, ואמר במעשה שהי' באחד שלא הי' מן הציונים אבל ספר למרן זצ"ל שהלך לשמוע איזה מטיף רב מזרחי, ואמר לו מרן זצ"ל כיון שאצלך המחלוקת עם הציונים הוא רק מחלוקת בשיטה והשקפה שכלית אתה מסוגל לשמוע זה הדורש, אבל אלו היית מרגיש שהציוני הוא השונא הפרטי שלך, כלום היית יכול לילך שם לשמוע? וזהו שאמר דוד המלך ע"ה, לאויבים היו לי! (ספר הדור והתקופה מהגרא"ש שליט"א ע' כז)

אמר מרן הגרי"ז זצ"ל אל תחשבו שהתורה "וואטע", ויכולים לעשות בה מה שרוצים, תורתנו הק' אש היא וכל הנוגע בה נכוה בה, ואין לנו לוותר ממנה כקוצו של יוד. (ספר הדור והתקופה מהגרא"ש שליט"א ע' עג)

נוהג הי' אחד מהמתפללים והמקורבים למרן הגרי"ז זצ"ל, להביא את ילדיו הקטנים מפעם לפעם למרן הגרי"ז זצ"ל בשבת, כדי שיבחן אותם על מה שלמדו ב"תלמוד תורה" במשך השבוע. והנה פעם אחת אמר הילד, כי השבוע התחילו ללמוד בת"ת חומש. שאל מרן זצ"ל את הילד, שאלות על בריאת העולם ומעשה בראשית, והילד לא ידע להשיב...

התברר שבאותו ת"ת מתחילים ללמד את הילדים חומש, מפרשת לך לך, ולא מפרשת בראשית, וזו הסיבה שלא ידע הילד לענות על השאלות.

תיכף לאחר השבת, שלח מרן זצ"ל לקרוא למנהל הת"ת הנ"ל, וכאשר בא אותו מנהל נזף בו הרב קשות, על שהוא מעז לשנות מהמסורת המקובלת מדור דור.

ובין יתר הדברים שאמר הגרי"ז זצ"ל לאותו מנהל הי', שצריך לידע שהתורה לא מתחילה ב"ציונות" – ב"ארץ ישראל", היינו פרשת לך לך, אלא התורה מתחילה בבריאת העולם ובמעשה בראשית. (עובדות והנהגות לבית בריסק ח"ג ע' קכז)

פעם שאלו את את הגר"ח זצ"ל איך יודעים היום מי הם עמלק? אמר, אלו שרוצים לרצוח את עם ישראל ללא שום סיבה הם אלו עמלק וזה מהותם, ששונאים את עם ישראל ללא שום טעם וסיבה. (נחלת צבי עה"ת פ' ויצא ע' קנו)

אמר הגרי"ז מבריסק זצ"ל בתחילה חשבו לקרא להמדינה "מדינה יהודית" ואח"כ חזרו מזה וקראו "ישראל", למה עשו כן? ולמה קראו אותו ארץ ישראל? אמר הגרי"ז כי רצו לכפור במהות כלל ישראל "ולכפור בגלות", כי באמת כלל ישראל הוא דבר בפני עצמו וא"י מתנה ממנו יתברך, והם רצו להדגיש כי רק תושבי המדינה זהו מהות

ידוע מהגר"ח זצ"ל שבזה נמדד גדלו של אדם, כשהי' נצרך לכתוב לאיזה שלא הי' מכירו הי' שואל מה אומרים הציונים עליו, ובזה נמדד, במדה שהיו שונאים אותו כן הגדיל ההוא אליו. (ספר הדור והתקופה מהגרא"ש שליט"א ע' עג)

סיפר הגאון רבי יוסף דוב הלוי זצ"ל בן הגרי"ז זצ"ל: פעם אמר הגר"ח זצ"ל "מורה הוראה צריך ג' דברים, זכרון, למדנות, ופקחות. כי אם אינו זוכר, אינו יודע הדין... ואם אינו למדן, ידמה מילתא למילתא דלא דמיא... ואם אינו פיקח, לא יבין מעצמו לשאול פרטים מסוימים, שיתכן והשואל לא הזכירם מסיבות שונות.

לאחר פטירת מרן הגאון רבי זעליג ראובן בענגיס זצ"ל, חפצו מנהלי העדה החרדית את הרבי מסאטמאר זצ"ל זי"ע כממלא מקומו. אולם היו שהתנגדו לכך, בטענה שלא יתכן למנות לגאב"ד ירושלים – אדמו"ר הנוהג לאחר את זמני התפילות...

הגה"צ רבי מתתיהו דייויס זצ"ל הלך להימלך בדעת מרן הגרי"ז זצ"ל, אשר המליץ בחום בעד המינוי, באומרו שאיחור זמני התפילה הוא בעיה פרטית של החסידים, ואין זו הבעיה של דורינו. ולעומת זאת סכנת הכפירה הציונית חמורה פי כמה, ונתפשטה רח"ל כמעט בכל ישראל ואף בחוגי החרדים. ובהיות ואין למצוא בכל העולם לוחם אמיתי בציונות כהרבי מסאטמאר זי"ע, המוכן להפקיר את כל כבודו ומאודו, לפרסם את האמונה הטהורה, אין לך טוב הימנו לכהן כגאב"ד "העדה החרדית", שכן המלחמה בציונות מכריעה את הכל.

והוסיף מרן הגרי"ז זצ"ל, כי לרבי מסאטמאר זי"ע יש קבלת אבות, וחזקה מושרשת היטב בעניני המלחמה ברשעים, משום שאבותיו מרנן הקדושת יו"ט

זי"ע, ובעל הייטב לב זי"ע, היו מראשי הלוחמים ברשעים בהונגריה, והעמידו חומת ההתבדלות על תילה, וכך הצילו את אלפי החרדים דשם, מלהילכד ברשת ההשכלה, כמו בליטא ופולין.

וסיפר מרן הגרי"ז זצ"ל, כי המהרי"ל דיסקין זצ"ל בהיותו בחו"ל, היה מתנגד גדול לחסידים, אמנם מעת שהגיע לירושלים, נמנע מלדבר בגנות החסידים, ובין תלמידיו המובהקים נמנה הרב ר' ישעיה אורנשטיין זצ"ל מחסידי חב"ד.

והסביר כי לאחר שהגיע לירושלים, וראה עד כמה גדולה סכנתם של אנשי "חובבי ציון" שהתעטפו באיצטלא דרבנן, ובאו כאילו במטרה לעורר על ישוב ארץ ישראל, ובאמת רעיון הכפירה והלאומיות היה עיקר כוונתם הרעה, וכן סכנת המשכילים המתחדשים שהתעטפו בלבוש חרדי, במטרה לצוד נפשות תמימים לבתי הספר שלהם, קבע המהרי"ל זצ"ל, כי כיום צריך להפנות את כל החיצים כלפיהם, וביד אחת עם החסידים ללחום נגדם.

וסיים הגרי"ז זצ"ל, "בדורינו הענין העומד על הפרק הוא "הציונות", ועלינו לגייס את כל כוחותינו ולהפעיל נגדם, "און צווי מלחמות קען מען נישט פירן". (עובדות והנהגות לבית בריסק ח"ד ע' סז)

כשהגיע כ"ק מרן אדמו"ר מסאטמאר זי"ע לבית מרן הגרי"ז זצ"ל, הגיש לו הגרי"ז כסא לשבת, ונועד עמו לשיחה ארוכה על בעיות השעה, ובצאתו מביתו הביע הגרי"ז את התפעלותו מגדולתו של הרבי מסאטמאר זי"ע ואמר, " רבי כזה מבקש אמת, עוד לא ראיתי מימי... " (עובדות והנהגות לבית בריסק ח"ד ע' סח)

אמר הגר"י שוב זצ"ל להגרי"ד הלוי זצ"ל (בהיותו עוד בבריסק), שמרן הגאון רבי חיים עוזר זצ"ל אמר לו והזהירו, שבירושלים קיימת חבורה קדושה של רבי

עמרם בלוי (זצ"ל) וחבריו, ויש להיזהר ולהישמר מלפגוע בכבודם... כי עליהם עומדת ירושלים, וגם העיר ווילנא נשמרת במעמדה בגללם. (עובדות והנהגות לבית בריסק ח"ד ע' פז)

פעם כאשר שמע מרן הגרי"ז זצ"ל שמאן דהוא מתבטא בזלזול על הקנאים, שהם מתנהגים בפראות... אמר לו הגרי"ז, שעל אף שאין דעתו נוחה מפעולות מסוימות שהם עושים, אין להשתמש בביטויים כאלה על יהודים שנלחמים בציונים. (עובדות והנהגות לבית בריסק ח"ד ע' קסד)

פעם התבטא הגרי"ז זצ"ל על הטענה שיש להתיר התחברות לרשעים, והסכמה על עוולות מסוימות, כדי שלא יעשו יותר גרוע...

ואמר הגרי"ז זצ"ל, כי על כגון זה כבר אמרו חז"ל בגמ' שבת (ד). "וכי אומרים לו לאדם חטא כדי שיזכה חברך?" **אין** אנו צריכים לתקן את הרשעים, ולדאוג להקב"ה ולתורה בדרך פסולה, חובתינו בעיקר לדאוג לטוהר מחננו, ולהתרחק ככל היותר מפורקי עול. (עובדות והנהגות לבית בריסק ח"ד ע' קסז)

כאשר נערכה בעיר בריסק ברית מילה, לבנו של גבאי בית הכנסת הגדול דשם, מר וועלוו'ל בעגין... (אביו של מ.ב.) והיה נוכח שם מרן הגר"ח זצ"ל, וקיבל סנדקאות (או כבוד אחר) וכאשר שמע ששמו של הרך הנימול נקרא בישראל "בנימין זאב" ... קם ממקומו וברח מהמקום... (והמבין יבין) (עובדות והנהגות לבית בריסק ח"ד ע' קעז)

אמר הגאון רבי מאיר הלוי בן הגרי"ז זצ"ל: מרן הגרי"ז זצ"ל דייק בשיר השירים בפסוקים המזהירים על ג' שבועות שהשביע הקב"ה את ישראל, דבפסוק אחד (ב-ז) כתוב לשון "אם תעירו", ובפסוק אחר (ח-ד) כתוב "מה תעירו".

והסביר דקאי על שני מצבים בזמן הגלות, דשלמה המלך ע"ה צפה ברוח קדשו שיגיע מצב שאנשים מזרע ישראל ירצו לדחוק את הקץ, וייסדו ממשלה בזרוע בשר קודם ביאת המשיח, ועל כן בתחילה הזהיר שאסור לעשות כן, ואמר בלשון "אם תעירו".

ועל המצב שאחרי הקמת המדינה, שדחיקת הקץ וההתגרות באומות יהפכו כבר למציאות, אמר בלשון "מה תעירו", דהיינו לאחר שראיתם שלא הועיל לכם דבר, מדוע אתם ממשיכים בדרככם הרעה להתגרות באומות, ולשפוך דם ישראל כצבאות וכאיילות השדה. (עובדות והנהגות לבית בריסק ח"ד ע' קפז)

פעם אמר מרן הגרי"ז זצ"ל, כי מרן הגר"ח מוואלאז'ין זצ"ל אמר בעת הקמת הישיבה, כי ישיבה נבנית על ג' היסודות, "תורה", "עבודה", "גמילות חסדים", וכל דבר ודבר נבנה על יסודותיו.

והנה המדינה נוסדה ונבנתה על שלוש יסודות ההפכיים, "עבודה זרה", "גילוי עריות", "שפיכות דמים", וממילא אין כל פלא על התוצאות שיוצאות מיסודות כאלו... (עובדות והנהגות לבית בריסק ח"ד ע' קפח)

בעת שמרן הגרי"ז זצ"ל עלה להפטרה בז' דנחמתא, היו זולגות עיניו דמעוות... והסביר שבכל הדורות תקוות כל יהודי היו לדברי הנביא "נחמו נחמו עמי יאמר א-להיכם", "אנכי אנכי הוא מנחמכם", ושאר פסוקי נחמה, שנאמרו ע"י הנביאים בשם ה', שהשי"ת בכבודו ובעצמו יגאלנו, וזה היה

וגם עצם יסוד "בית המחוקקים" וחופש הדת שהרכיזו, הוא כפירה בכל התורה כולה. (עובדות והנהגות לבית בריסק ח"ד ע' קצז)

פעם אמר מרן הגרי"ז זצ"ל, "שני דברים הם פשוטים וברורים ללא כל ספק, הא', ציונות זה עבודה זרה... והב', שכל יהודי שגר בארץ ישראל נכשל בציונות". (עובדות והנהגות לבית בריסק ח"ד ע' קצז)

פעם הועלה הצעה אצל השלטונות הציוניים, להביא את כל גדולי ישראל לארץ ישראל. **אמר** על כך מרן הגרי"ז זצ"ל, "כן כן... יקחו את כל גדולי ישראל בספינה אחת ויטביעו אותה בים". (עובדות והנהגות לבית בריסק ח"ד ע' קצח)

פעם אמר מרן הגרי"ז זצ"ל, כי הוא חושש שעוד יבוא יום ונצטרך לברוח מארץ ישראל לרוסיה, כדי לשמור תורה ומצוות. (עובדות והנהגות לבית בריסק ח"ד ע' קצח)

נגד הקנתרנים שטענו שלא רואים תמיד תועלת במחאות, ענה מרן הגרי"ז זצ"ל, "א מחאה טוט אויף, אויב נישט היינט, איז נאך הונדערט יאהר", דהיינו שלכל הפחות עוצר את הירידה. (עובדות והנהגות לבית בריסק ח"ד ע' רד)

בתחילה כאשר התפרסם "הרעיון הציוני", הלכו יהודים מקאוונא, וקיבצו מכתבים מהגדולים דאז נגד הרעיון הזה.

למשיבת נפש לכל יהודי.

אולם היום העמידו להם הציונים חזון חדש, שכאילו יהי' פתחון ל"בעיה היהודית" בדרך הטבע, ויהודים יקחו את גורלם בידם, ומדמים וחושבים שכאילו יש ב"מדינה" איזה ישועה לכלל ישראל, בזמן שהיא אינה אלא גלות הקשה מכולן. (עובדות והנהגות לבית בריסק ח"ד ע' קפט)

פעם שאל אחד את מרן הגרי"ז זצ"ל, "היכן כתוב בגמרא או בשולחן ערוך שרעיון הציונות פסול הוא?"

אמר לו מרן הגרי"ז זצ"ל: "גמרא?... "שולחן ערוך"... תביא סידור ואראה לך היכן זה כתוב"... והראה לו בתפילת שמונה עשרה את התיבות "ותחזינה עיננו בשוכך לציון"... והיינו כשהשי"ת יחזור ויתגלה... ולא נחפוץ להיגאל מעצמנו לפני בנין בית המקדש, והתגלות כבוד שמים עלינו. (עובדות והנהגות לבית בריסק ח"ד ע' קצה)

אמר מרן הגרי"ז זצ"ל להרה"צ רבי עמרם בלוי זצ"ל, "יש להדגיש שאין חסרונה של המדינה רק בגלל החילול שבת, והעבירות במעשה שהם עושים, כי אפילו אם אתה תהיה ראש הממשלה, אסור להקים את המדינה". (עובדות והנהגות לבית בריסק ח"ד ע' קצו)

פעם אמר מרן הגרי"ז זצ"ל, כי איננו מבין מדוע הרבי מסאטמאר זי"ע מרעיש בעיקר אודות הדבר, שהמדינה אסורה מחמת ג' שבועות.

והלא המדינה היא נגד כל התורה כולה, שכן איך אפשר לנהל מלחמות, ולהחליט בשאלות של פיקוח נפש, בו בזמן שאין לנו מלך, וסנהדרין, וכהן גדול, ואורים ותומים...

(עובדות והנהגות לבית בריסק ח"ד ע' רמג)

אמר הגר"ח זצ"ל על הגמרא: אמר ריש לקיש כל המעמיד דיין שאינו הגון כאילו נטע אשירה (סנהדרין ז:). מהו הדמיון באמת של דיין שאינו הגון לאשירה דווקא, למה לא לסתם ע"ז? וביאר: כי סתם ע"ז יש לה היכר, וכל מי שרואה פסל וכדומה, יודע כי ע"ז לפניו, ויודע להתרחק ממנה. לא כן "אשירה", בחיצוניותה אין כן אלא עץ רענן ויפה, אלא שפנימיותה "עבודה זרה". הוא הדין "דיין שאינו הגון", למראית העין הוא לבוש איצטלא דרבנן, אלא שבפנימיותו הוא מושחת ומטעה את הרבים. (נחלת צבי פ' תצוה ע' קצ)

ומרגלא בפומיה דמרן הגר"ח מבריסק זצ"ל "אין אני מבקש לידע מפני מה אמרה תורה, אלא מה אמרה תורה". "מען פרעגט נישט פארוואס נאר וואס". (נחלת צבי עה"ת חוקת ע' קלד)

אמר פעם מרן הגרי"ז זצ"ל, כששאלו אותו הנה אנחנו רואים שאלו שחוזים מתי ירד גשם ויהי קור ומעונן הם משקרים, כי הרבה פעמים אומרים שיהי מעונן וגשום ובסוף זה יום יפה. אמר להם מרן: טועים אתם, הם באמת יודעים לפי החוקים שיש בעולם שבאמת צריך להיות למחר מעונן וגשום, ובאמת לפי זה הם צודקים, אבל הקב"ה הוא הבעל הבית בעולם והוא "משנה עתים ומחליף הזמנים" לכן נהי' יום יפה, במקום יום מעונן וגשום. (נחלת צבי עה"ת בלק ע' קסד)

סיפר הגאון רבי יוסף ליס זצ"ל: פעם אמר מרן הגרי"ז זצ"ל, הציונים חושבים

וגם מרן הגר"ח זצ"ל נתן להם מכתב, והתבטא אז מרן הגר"ח שאין לקוות שזה יעזור כנגד הציונים. אבל לדבר אחד זה כן יעזור, והוא כי הציונים יעשו מרידות בכל העולם וגם ברוסיה יעשו מרידות, לכן אני רוצה לכתוב שאין לנו שייכות בכל זה. **ופעם** אמר הגר"ח זצ"ל, כי אם יצליחו הציונים להקים מדינה בארץ ישראל, הרי היא תחיה על חרב מבחוץ, ועל שנאה וקטטה מבפנים. (עובדות והנהגות לבית בריסק ח"ד ע' רו)

כאשר עלה הגרי"ז זצ"ל לא"י ושאלו אותו, אם דעתו לחזור, או להתיישב כאן... ענה: "דעתי לחזור?... דעתי לברוח!!! (עובדות והנהגות לבית בריסק ח"ד ע' רז)

כאשר סיפרו למרן הגרי"ז זצ"ל, על בחורי ישיבות שהלכו לצפות במצעד של הציונים ביום אידם, הגיב בכעס ואמר, "אם חיילי הס.ס. הנאצים היו עושים מצעד, גם היו הולכים לראות? – והלא אמרו חז"ל "גדול המחטיאו יותר מן ההורגו". (עובדות והנהגות לבית בריסק ח"ד ע' רי)

פעם דיבר מרן הגרי"ז זצ"ל בערב יום הכיפורים בחריפות רבה נגד הציונים והמדינה.

והיה שם רב אחד ושאלו, "בריסקער רב, הרי ערב יום הכיפורים הוא עכשיו, וכי זה הזמן המתאים לדבר על ענינים כאלו?" **השיב** לו הגרי"ז זצ"ל "כלום התפללתם היום מנחה?"

השיב הלה, "פשיטא", שוב שאלו הגרי"ז זצ"ל, "והאם אמרתם ברכת ולמלשינים, שהרמב"ם כתב שהיא נתקנה כנגד פריצי ישראל המסירים את העם מן המצוות... והרי ערב יום הכיפורים היום".

שאם יהרגו ערבים הם יפרדו מהם, ויכנעו לפניהם...

אולם מצינו בחומש דברים דכתיב בקרא "כאשר תעשינה הדבורים", ואמרו

חז"ל "מה דבורה מכה באדם מיד מתה, אף הם כשהיו נוגעים בכס מיד מתים". ואפילו הכי הגויים לא הפסיקו להכות ביהודים עד חרמה, כדכתיב "ויכתו אתכם בשעיר עד חרמה"

וסיים מרן זצ"ל ואמר: הערבים מכים ופוצעים כאשר שולחים אותם מהשמים. (עובדות והנהגות לבית בריסק ח"ד ע' קצב)

מרן הגרי"ז זצ"ל דיבר פעם על "ירידת הדורות", ואמר שבזמנינו אין העיקר האדם בעצמו, אלא התמונה המתפרסמת ממנו... והאדם הוא רק היכי תמצי לעשות ממנו תמונה...

(היינו) שאצל המון העם ככל שהאדם יותר מפורסם, הוא נחשב יותר גדול. (עובדות והנהגות לבית בריסק ח"ד ע' קנג)

כאשר שהה מרן הגרי"ז זצ"ל בעירת המרפא "קריניצא", היה שם באותו זמן גם הרב של לעמבערג, חתנו של רבי לייב ברוידא זצ"ל. פעם אחת כשטייל מרן הגרי"ז זצ"ל ברחובות העיר לצורך בריאותו, נתלוה אליו הרב הנ"ל, וחזר בפניו על דבר תורה שאמר לבני קהילתו בשבת.

הנה כתוב בריש פרשת וישלח שאמר יעקב אבינו ע"ה "עם לבן גרתי" ומביא רש"י "ותרייג מצות שמרתי, ולא למדתי ממעשיו הרעים". ולכאורה קשה האיך היה ביכולתו של יעקב אבינו לשמור על כל התרי"ג מצוות, והרי לבן הארמי ביקש לעקור את הכל, ובודאי היה בכל עת מפריע ליעקב, כאשר בא להתפלל וללמוד, והיה עומד עליו לבלבלו ולהטרידו...

אולם התירוץ הוא, שעל זה התכוון יעקב באומרו "ויהי לי שור וחמור", דכוונתו לומר, שלבן היה בעיניו כשור וחמור, שלא התחשב בו ולא התפעל ממנו כלל, ולכן לא למד ממעשיו הרעים.

כאשר הלך הלה, אמר מרן הגרי"ז זצ"ל, כי אף אמנם שאין זה הביאור בפסוק מכל מקום עצם הדבר נכון הוא, שאם נותנים חשיבות במידה כל שהיא לרשעים, אף בדבר פלוני או בתכונה פלונית שלהם, על כרחו ילמד ממעשיהם...

משא"כ כשמבטלים האדם בליבו לחלוטין, והם חשובים בעיניו כבהמות ממש, כ"שור וחמור", אזי לא ילמד האדם מהם מאומה, שכן חשובים הם אצלו "כשור וחמור".

והביא מרן הגרי"ז זצ"ל לדברי הרמב"ם בהלכות דעות (פ"ו ה"א) "דרך ברייתו של אדם להיות נמשך בדעותיו ובמעשיו אחר רעיו וחבריו" וכו'. ומדגיש הרמב"ם "רעיו וחבריו", כי כאשר הם אצלו "כשור וחמור" אינו נמשך אחריהם. (עובדות והנהגות לבית בריסק ח"ד ע' קסח)

כשדנו על הקמת המדינה, ביקש מרן הגרי"ז זצ"ל מאחד מוותיקי ירושלים ללכת להכותל המערבי ולהתפלל שלא תקום המדינה כשהלה התפלא. אמר לו מרן, הנה הכהן גדול ביום הכיפורים, בצאתו מבית קודש הקודשים מתפלל "יהי רצון מלפניך ה' אוא"א וכו' ואל יכנס לפניך תפילת עוברי דרכים לענין הגשם בשעה שהעולם צריכים לו" וכו'.

והנה נחזי אנן, והרי כל העולם כולו צריכים ללחם, וכדי שיצמחו החיטים צריכים הם לגשם. והנה גם העוברי דרכים עצמם צריכים הם למים, אלא שבשעה שיורדים הגשמים, יש להם אי נעימות, ולא נעים להם באותם ימים, ועל כן הוא מתפלל שלא ירדו גשמים, וכנגד תפילתם של עוברי דרכים, צריכים לתפילת הכהן גדול ביום הכיפורים "שלא יכנסו לפניך תפלות עוברי דרכים"!

המשיך מרן הגרי"ז זצ"ל ואמר, "הנה הטוב שיצמח מהמדינה כבר יודעים אנחנו, אמנם הרי כמה בני אדם מקוים שיהיה להם משרות ע"י המדינה, ועל כן הם מתפללים בעד הקמתה, ולכן צריכים ללכת ולהתפלל שלא תתקבל תפילתם. (נתיבות רבותינו ח"ב ע' כ)

בעת שמרן הגרי"ז זצ"ל עלה להפטרה בז' דנחמתא, היו זולגות עיניו דמעות. והסביר שבכל הדורות תקוות כל יהודי היו לדברי הנביא "נחמו נחמו עמי יאמר א-להיכם... "אנכי אנכי הוא מנחמכם... ושאר פסוקי נחמה, שנאמרו ע"י הנביאים בשם ה' שהשי"ת בכבודו ובעצמו יגאלנו, וזה היה למשיבת נפש לכל יהודי. אולם היום העמידו להם הציונים חזון חדש, שכאילו יהיה פתרון ל"בעיה היהודית" בדרך הטבע, ויהודים יקחו את גורלם בידם, ומדמים וחושבים שכאילו יש ב"מדינה" איזה ישועה לכלל ישראל, בזמן שהיא אינה אלא גלות הקשה מכולן... (נתיבות רבותינו ח"ב ע' כ)

היה רגיל מרן הגרי"ז לחזור על דברי הגמ' בסנהדרין (סג): "אליהו הצדיק היה מחזר על תפוחי רעב שבירושלים, פעם אחת מצא תינוק שהיה תפוח ומוטל באשפה, אמר לו מאיזה משפחה אתה, אמר לו כלום נשתייר מאותה משפחה, אמר לו לאו חוץ ממני, אמר לו אם אני מלמדך דבר שאתה חי בו אתה למד, אמר לו הן, אמר לו אמור בכל יום שמע ישראל ה' א-להינו ה' אחד, אמר לו הס שלא להזכיר בשם ה' שלא לימדו אביו ואמו מיד הוציא יראתו מחיקו ומחבקה ומנשקה עד שנבקעה כריסו ונפלה יראתו לארץ ונפל הוא עליה לקיים מה שנאמר (ויקרא כ"ו) ונתתי את פגריכם על פגרי גלוליכם".

ואמר, דכך הוא המצב בזמננו, על אף שאנשים רואים שהמרידה בה' היא לא תצלח, ובגלל הקמת המדינה אנחנו סובלים מרורים מהשכנים הערבים, ומידי יום ביומו

נהרגים ונפצעים אנשים ה' ירחם. וכל כלי הנשק של הציונים לא מצליחים להפסיק את הטעורר, עם כל זה ממשיכים עדיין לתמוך במדינה, וסוברים שהיא ישועת ה' וגאולת ישראל, ולא מבינים שזו סכנת כליה לעם ישראל... (נתיבות רבותינו ח"ב ע' כא)

דבר זה אמרתי בהספדי על רשכבה"ג מרן רבי וועלוולע בריסקער זצ"ל, שזה דבר ידוע שהיה קנאי אבל הקנאות אצלו היה נובע ממקור ההלכה. וכך אמר פעם מרן הגרי"ז זצ"ל, שרבי עמרם בלוי זצ"ל הוא תלמיד חכם, ולו יאתה הקנאות. (נתיבות רבותינו ח"ב ע' קכח)

נגד הקנתרנים שטענו שלא רואים תמיד תועלת במחאות ענה הגרי"ז זצ"ל: א מחאה טוט אויף, א טאג אין הונדערט יאר, דהיינו שלכה"פ עוצר את הירידה שמה שהיה מתקלקל אחרי מאה שנה ידחה ולא יקולקל רק אחרי מאה שנה ויום א' ועוד אמר מרן כי המלחמות של ר' עמרם בלוי הם דוגמא למלחמת מצווה, שאחרי שחזרו כל מי שבנה בית חדש וכו' ונטע כרם וכו' ארס אשה וכו' כל איש הירא ורך הלבב, ונשארו כמה עניים ודלים ועל ידם ניצח השי"ת. (נתיבות רבותינו ח"ב ע' קכט)

וכמה פעמים צעק מרן הגרי"ז זצ"ל על הרה"צ רבי עמרם בלוי זצ"ל שהיה הולך לקולנוע אדיסון שפתח את שעריו בטרם צאת השבת, והיה תוחב את ראשו לתוך הקופה כדי למנוע בעדם למכור כרטיסים בשבת. והרשעים היו מכים אותו מכות רצח, עד שכמעט התעלף מרוב כאב... רבי עמרם זצ"ל היה נוהג לומר, "מרן הגרי"ז צריך לומר את שלו, ואני צריך לעשות הלאה את שלי"

עם זאת חשוב להדגיש כי התרעומת שהיתה למרן הגרי"ז היתה על ההפגנות שעשו הקנאים, על כך שהפושעים לעצמם לא יעברו עבירות, שעל כך לא נצטוינו למסור נפשנו. אמנם בגזירת "חיטוטי שכבי" "וניתוחי מתים" וכדו' שמטרת הציונים בזה היא "עקירת האמונה" בהשארת הנפש, שלח מרן הגרי"ז זצ"ל את הקנאים לארגן הפגנות, ולקחת עמהם מבחורי הישיבות לעמוד על המשמר, לבל ליתן למשחית לבזות את מתי ישראל. (נתיבות רבותינו ח"ב ע' קל)

ענה פעם הגרי"ז זצ"ל ליהודי אחד שבא לבקש הסכמתו למעשה מסוים ונימוקו עימו, שתועלת מרובה תצמח מפעולה זו לחיזוק הישיבות בארץ ישראל... אמר לו מרן הגרי"ז כתוב בתורה (דברים י' י"ז) "אשר לא ישא פנים ולא יקח שוחד". ותמוה איך שייך להביא שוחד להקב"ה, ומה ההוה אמינא לומר על בורא העולם בכבודו ובעצמו, "אשר לא ישא פנים ולא יקח שוחד"?

אלא ביאר מרן הגרי"ז, הכוונה היא, כשמתכוונים לחזק את לימוד התורה תמורת ויתורים בשטח אחר. לחפות על עבירה, במצוה אחרת. זהו שוחד להקב"ה. והכתוב אומר "ולא יקח שוחד", הקב"ה אינו לוקח שוחד. ואפי' יהודי הרוצה לחזק תורה או לחזק ישיבה ובא לידו אפשרות לחזק באופן שאין בזה שום איסור, לא איסור תורה ואפילו לא איסור דרבנן, אולם בממון זה יש ריח של חילול השם.

ע"ז אומר הקב"ה אם רצונך לחזק תורה, באופן כזה אל תתן לי שוחד דאם רצונך לעבוד אותי אזי עשה הכל בישרות. וידוע דאצל הגויים ישנו מושג המטרה מקדשת את האמצעים אבל אצלנו אין דבר כזה, וזה הכונה של "אשר לא יקח שוחד" וכ"ש שכדי לחזק תורה אין לנו לעבור על שום סעיף אפי' קל שבשו"ע. (נתיבות רבותינו ח"ב ע' קצז)

והגע בעצמך כמה מליוני חילולי שבת יימנעו ע"י ביאת המשיח של כ"כ הרבה יהודים הנאלצים לעשות שבתם חול מפני מצב הגלות הנורא, וברגע שמשיח יבוא ייפסקו כל מליוני חילולי השבת הללו, אבל אם ביאת המשיח עצמו קשורה באיסור דרבנן של תחומין למעלה מעשרה, המשיח לא בא אפילו ע"י עבירה דרבנן, ולמוצאי שבת עלול כבר להשתנות משקל הזכויות ויתכן שע"ז תדחה ביאת המשיח לעוד אלף שנה. והנה הגע בעצמך כמה היה כדאי שמשיח יבוא אז

עד כמה חשובה מדת הקנאות יעיד המעשה הבא: סיפר הגרי"ד זצ"ל, כי עוד בהיותו בעיר בריסק, התעניין אצל רבי יוסף שוב זצ"ל שביקר אז כמה פעמים בארץ ישראל בעניני "אגודת ישראל"... לדעת ולשמוע מפיו על המתרחש בארץ. ואמר הגר"י שוב להגרי"ד, שמרן הגאון רבי חיים עוזר זצ"ל אמר לו והזהירו, שבירושלים קיימת חבורה קדושה של רבי עמרם בלוי וחבריו, ויש להיזהר ולהישמר מלפגוע בכבודם. כי עליהם עומדת ירושלים, וגם העיר וילנא נשמרת במעמדה בגללם... והוסיף ואמר, כי כידוע לא היה דרכו של רבי חיים עוזר לדבר גוזמאות, וכל דבריו היו שקולים ומדודים. (נתיבות רבותינו ח"ב ע' קלא)

כידוע התבטאו מרנן הגרי"ז והחזון איש זצ"ל, שכל זמן שרבי עמרם בלויא וחבריו משמיעים את הקול, ויוצאים ועומדים בקשרי המלחמה, אז הם יכולים לעסוק בקיומה של תורה. וכמה פעמים שלחו הם בעצמם את רבי עמרם בענין גזירות הדת, ועל סמך זה יכלו הם לעסוק בתורה, וזה היה נימוקם מדוע לפעמים אין הם מתייצבים בראש מערכות ישראל. (נתיבות רבותינו ח"ב ע' קלא)

חטא ועוולה, ומי יודע כמה עוד נסכול בגלל הריקודים הללו! (נתיבות רבותינו ח"ב ע' רפא)

"ויגש" אליהו אל כל העם ויאמר עד מתי אתם פסחים על שתי הסעפים אם ה' האלקים לכו אחריו ואם הבעל לכו אחריו ולא ענו העם אתו דבר: (מלכים א' י"ח כ"א) **וביאר** מרן הגר"ח זצ"ל שאמר להם אליהו "עד מתי אתם פוסחים על שתי הסעפים", פי' אם גם לבעל אתם נוטים מוטב שתלכו אחריו לגמרי ולא תכשירו מעשיכם הרעים כאילו הם ע"פ התורה. (נתיבות רבותינו ח"ב ע' רצו)

וכן היה מרגלא בפומיה דמרן הגר"ז זצ"ל, פירושו של הרבי ר' מאיר מפרימישלאן זצ"ל על הפסוק בתהלים (קי"ט צ"ז) "מה אהבתי תורתך כל היום היא שיחתי", דהמליץ הוא על אלו האנשים שעושים מה שליבם חפץ אף בניגוד לדעת תורה, אבל מכיון שזהו רצונם, הם מנסים להביא לכך ראיות מן התורה. וכך פירש את הפסוק "מה אהבתי" מה שאני אוהב ומחליט "תורתך" אני אומר שזו תורתך... דהיינו את כל מה שאוהבים ורוצים תולים הם בתורה כאילו זה רצון התורה. (נתיבות רבותינו ח"ב ע' רצז)

היה מרגלא בפומייהו דמרן הגר"ח והגר"ז זצ"ל שהנה יש אנשים שאומרים שיש ב' חלקים נפרדים בתורה, שיש הלכה ויש השקפה. אבל הבדל זה מוטעה הוא, ושאף מה שנקרא השקפה הוא גם כן חלק מההלכה. שכמו שיש הלכות מה מותר לעשות ומה אסור לעשות ומה מחוייבים לעשות, כמו כן יש הלכות היאך מותר לחשוב והיאך אסור לחשוב והיאך צריכים לחשוב. (נתיבות רבותינו ח"ב ע' יז)

בשבת, אבל אם מה שכדאי הוא איסור ואפילו רק איסור דרבנן אז האיסור דוחה את הכדאי. ומזה עלינו ללמוד בכל ענין שהשיקול צריך להיות אך ורק אם מותר או אסור ולא אם כדאי או לא כדאי.

היום ישנם לבעלי השקפה הללו שחושבים שצריכים לקיים להתורה "עזוב תעזוב", "עוזבי תורה יהללו רשע", והאמת שהתורה לא תפול ולא תבטל ה"ו "כי לא תשכח מפי זרעו" נאמר, וכבר אמר מרן הרב מבריסק זצ"ל, "אל תחשבו שהתורה "וואטע", ויכולים לעשות בה מה שרוצים, "תורתנו הקדושה, אש היא וכי הנוגע בה נכוה בה"... (נתיבות רבותינו ח"ב ע' ר)

בלכת הגה"צ רבי שניאור פרידמן זצ"ל פעם לבית הערכאות של הציונים לאחר שעצרוהו באחת ממערכות השבת, אמר: כשם שהשופטים לובשים בגדיהם המיוחדים לגאותם האוילית, אף, אני אבוא עם הבגדים המיוחדים שלי "הטלית והתפילין". אך תחילה הלך להימלך אצל מרן הגר"ז מבריסק ע"ז, והגר"ז השיב בחיוב. **אמר** ועשה והלך לבית המשפט מעוטר בטלית ותפילין, ונתקיים בו "וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך". בפעם אחרת שאל משהו שהוזמן לבית המשפט ממרן הגר"ז שברצונו ג"כ לילך בטו"ת כר' שניאור, אך הגר"ז השיב לן בשלילה, בהטעימו שרק לר' שניאור הסכמתי "וייל ער מיינט דאס ערנסט". (נתיבות רבותינו ח"ב ע' רמז)

אמר הרב מבריסק זצ"ל: עצם הריקודים לנוכח החלטת האו"ם וחילופי השלטון, הם עצמותו של חטא בחוסר אמונה! הלא אנו יודעים כיצד ייראה יחסה של המדינה לכל ענייני היהדות, וממילא אין סיבה לחשוב, ששינוי המצב המדיני יביא לשיפור המצב, אלא להיפך. נמצא שעצם הריקודים הללו שאנו רואים ברחובות, הם

להתפלל? אמר הגרי"ז ודאי אנו

מתפללים עליהם, שלוש פעמים ביום, בברכת המינים אנו מתפללים שיאבדו. ועל מי הכוונה בברכה זו אם לא עליהם. וכאן ציטט את דברי הרמב"ם בפרק שני מהלכות תפילה: "בימי רבן גמליאל רבו האפיקורסים בישראל והיו מצירין לישראל ומסיתין אותן לשוב מאחרי השם, וכיון שראה שזו גדולה מכל צרכי בני אדם, עמד הוא ובית דינו, והתקין ברכה אחת שתהיה בה שאלה מלפני השם לאבד האפיקורסים". ודייק מרן הגרי"ז, בדברי הרמב"ם, שנאמר שם, שאיבוד המינים, הוא גדול מכל צרכי בני אדם...

השואל לא הרפה, ושאל "אבל

האם לא צריך לכל הפחות לרחם עליהם?" רחמנות!!! נענה מרן הגרי"ז, מי שחולה במחלה מדבקת ומושלך ברחוב, ודאי שיש רחמים גדולים עליו, אך האם משום כך חייב אדם להכניסו לתוך ביתו, להסתכן ולהדבק ממחלתו. רחמנות, רחמנות. וכי משום כך אכניסם לביתי ואסתכן בהדבקות. והרי בזכות ה"רחמנות" הזו, עשו אותם למנהיגים על כלל ישראל... (נתיבות רבותינו ח"ב ע' שעב)

היה מבאר מרן הגרי"ז יסוד גדול ביהדות,

דמוכח מכאן דבמקום שיש דעת תורה שאסור לעשות מעשה מסוים, אין נפ"מ כלל מה התוצאות שיצאו ממעשה זה ואפילו אם ברור בנבואה מה שיהיה בסוף, אין זה משנה כלל לגבי האיסור, והרבה דרכים למקום, וגזירתו תתקיים בכל אופן, דכל עוד שנראה שאין לעשות כן עפ"י התורה, אין הידיעה מה שיצא לפועל, משנה את הדין.

אמר זאת בימים שלפני הכרזת המדינה,

שלדעתו הקמת המדינה אסורה, ונענה אחד הנכנסים כי מובא בספרי קבלה שקודם ביאת גואל תקום מדינה ישראלית, והשיבו מרן דאף אם כתוב כך אין זה משנה כלום מן האיסור שיש בכך, והביא להם ראייה מהגמ' הנ"ל (ברכות י.). (נתיבות רבותינו ח"א ע' קכז)

...והוסיף מרן הגרי"ז, שמה שמורגל

בפי ההמון כי המדינה היא מקום מקלט לכלל ישראל, אינו כן, כי עצם המדינה היא אסון גדול לכלל ישראל, ואין מי שיוודע מה יהיה בסוף, ואנו תפילתנו שנינצל בחסדי ה' מכל הסכנות המאיימות עלינו מבית ומחוץ בלי קשר לציונים ומדינתם, וחלילה לנו להתפלל להצלחתם במלחמותיהם, כדרכם של אלו התולים הצלתם של ישראל בישועת המדינה הציונית. (נתיבות רבותינו ח"ב ע' שלד)

לאחר החלטת האו"ם על הקמת המדינה,

אשר גם חלק מהציבור החרדי היה להוט ושמח על הצלחת הציונים, עלו כמה מנקיי הדעת שבירושלים להימלך בדעת מרן הגרי"ז זצ"ל, על הנוסח אותו יש לכתוב במודעות על המצב. מרן הגרי"ז תיכף פתח לפניהם את ספר התהילים במזמור ב' ואמר להם, כאן מתאר דוד המלך את מצבנו "יתייצבו מלכי ארץ" האומות המאוחדות" ורוזנים נוסדו יחד על ה' ועל משיחו". צריך להתחזק ולהאמין שהגלות נגזרה עלינו מאת השי"ת ולחכות בסבלנות שהוא יתברך יגאלנו ויושיענו ע"י משיח צדקנו, ולעמוד בנסיונות. (נתיבות רבותינו ח"ב ע' שמה)

"כל באיה לא ישובון ולא ישיגו ארחות

חיים: (משלי ב' י"ט).

פעם ניסה אחד "ללמד זכות" על הציונים,

בפני מרן הגרי"ז זצ"ל, כי ודאי עוד ישובו בתשובה, כפי שנאמר בנביא "והשיב לב אבות על בנים"... הגיב הגרי"ז על אתר ואמר, "מי אמר שהכוונה אליהם, עליהם הרי נאמר "כל באיה לא ישובון". העיז הלה ואמר, "אולי לפחות כדאי להתפלל עליהם שישובו בתשובה"?

ומסופר שפעם אמר מרן הגרי"ז זצ"ל להגאון רבי זלמן סורוצקין זצ"ל, שעל ידי תמיכתנו במדינה, אנו מוסרים התורה וחינוך בנינו ביד רשעים ופוקרים, ואין לך איסור חמור כמוהו. והוסיף ואמר מרן הגרי"ז כי בחומש בראשית (כ"ה – ל"ד) כתיב "ויבז עשו את הבכורה", ולכאורה קשה הרי במדרש איתא דחמש עבירות עשה עשו, וביניהם בא על נערה המאורסה, והרג את הנפש וכו', וא"כ למה העיד הכתוב רשעו רק על ביזוי הבכורה.

אלא שבעבירות האדם עלול להיכשל. אבל למכור בכורה בנזיד עדשים, הדבר מראה שכל עבודת ה' אצלו לא שוה מאומה. וכן ענין הציונות והמדינה, הלא כלל ישראל חי כל הזמן סמוך ובטוח על הבטחת ה' ביד נביאי אמת וצדק, ועל האמונה בביאת המשיח וניסים גלויים שיתרחשו אז, ויסוד המדינה הוא לנפץ כל אלו, וכעין "נזיד עדשים" עבור הבכורה, ואין לך עבירה כמוהו. (נתיבות רבותינו ח"א ע' קל)

ופעם אמר מרן הגרי"ז זצ"ל שיהיה זמן שאז יראו כל ישראל שכל השיטות של כוחי ועוצם ידי לא הועיל מעולם בשום דבר להכלל ישראל, ואין שום עצה כי אם לחזור אל השי"ת, וזהו מש"כ הרמב"ם (פ"ז מהל' תשובה ה"ה) "כל הנביאים כולן צוו על התשובה ואין ישראל נגאלין אלא בתשובה וכבר הבטיחה תורה שסוף ישראל לעשות תשובה בסוף גלותן ומיד הן נגאלין שנאמר והיה כי יבאו עליך כל הדברים וגו' ושבת עד ה' א-להיך ושב ה' א-להיך וגו'". (נתיבות רבותינו ח"א ע' קעד)

התבטא מרן הגרי"ז על האומרים שהמדינה היא אתחלתא דגאולה, הנה ברמב"ם כתוב בהל' מלכים (ונשמט בדפוס הרמב"ם שלנו) שהנצרות

והאיסלם אינן אלא ליישר דרך למלך המשיח, והכי סלקא דעתך משום זה לבנות בתי טומאה של הגוים, כן הדבר הזה גם בענין הציונות והמדינה. ועל האומרים שאין בהמדינה שיעבוד מלכיות אמר מרן שהוא כפירה, כי מבואר ברמב"ם שאין עד ימות המשיח אלא שיעבוד מלכיות בלבד, והאומר שגם לפני ביאת המשיח כבר נסתלקה שיעבוד מלכיות ה"ז כפירה בביאת המשיח.

לאחר החלטת האו"ם על הקמת המדינה, אשר גם חלק מהציבור החרדי היה להוט ושמח על הצלחת הציונים, עלו כמה מנקיי הדעת שבירושלים להימלך בדעת מרן הגרי"ז, על הנוסח אותו יש לכתוב במודעות על המצב. מרן הגרי"ז פתח לפניהם את ספר התהילים במזמור ב' ואמר להם, כאן מתאר דוד המלך את מצבנו "יתייצבו מלכי ארץ" – "האומות המאוחדות", "ורוזנים נוסדו יחד על ה' ועל משיחו" – צריך להתחזק ולהאמין שהגלות נגזרה עלינו מאת השי"ת ולחכות בסבלנות שהוא יתברך יגאלנו ויושיענו ע"י משיח צדקנו, ולעמוד בנסיונות.

ואז נזכה לראות את שחוקו של השי"ת מן הרשעים, וגאולת הכזב שלהם כפי שממשיך שם דוד המלך ע"ה "יושב בשמים ישחק ה' ילעג למו". לאחר ההתייעצות עם מרן הגרי"ז, התפרסם בחוצות העיר מודעה עם הכותרת "טפלו עלי שקר זדים, אני בכל לב אצור פקודיך". (נתיבות רבותינו ח"א ע' רנו)

בהיותו בשוויץ הטיח מרן הגרי"ז בפני אחד הרבנים הציונים, משיח וועט נישט קומען אויף די ראלן פון די מדינה. וכן היה אומר ומכריז האדמו"ר מסאטמאר זצ"ל שלא יתכן שהמשיח יבא עד שלא תכלה מלכות הרשעה מישראל, ולכן צריכים להתפלל שלא ישפך דם מאחינו בני"ח". (נתיבות רבותינו ח"א ע' רנו)

ומעשה היה בעיר "בריסק" שנבחר ציוני להיות משנה לראש העיר, ויהי כעבור זמן מה, נשא הנבחר, נאום לרגל בחירתו לתפקיד, והיו מן הלומדים בישיבת בריסק שהלכו לשמוע את דרשתו, בשובם מאוחר בלילה, נכנסו אל מרן הגרי"ז לדבר עמו בלימוד. נענה מרן הגרי"ז ואמר, הנה כתיב "הלוא משנאך ה' אשנא ובמתקוממך אתקוטט תכלית שנאה שנאתים לאויבים היו לי" והנה צ"ב, אחר שכבר כתוב "תכלית שנאה שנאתים" מהי ההוספה "לאויבים היו לי"!

אלא מבואר שיכול להיות מצב של "תכלית שנאה שנאתים", אבל אינם האויבים שלי, כי הרגשת השנאה היא כיון שהם עושים רע לאחרים אך לא לאדם עצמו באופן אישי, ועל כן הוסיף הפסוק "לאויבים היו לי", והיינו שההרגשה צריכה להיות שהם האויבים והשונאים שלו. המשיך מרן הגרי"ז ואמר, "אם כך מרגישים שהם השונאים שלי, איך אפשר לילך לשמוע הדרשות שלהם, והנה אתם הלכתם לשמוע הנאום של אותו רשע, ועכשיו באים אתם לדבר עימי בדברי תורה", ולא דיבר עמהם. (נתיבות רבותינו ח"א ע' רעב)

וכבר אמר לי פעם (הגרי"ז זצ"ל) פלא בעיני כי כל רשע שבעולם אפילו אינו מכירני, הוא

שונא אותי, והענין כי נתקיים בו כמו שאמר דוד ע"ה משנאיך ד' אשנא וכו' לאויבים היו לי, וכידוע ממרן הגר"ח זצ"ל שבזה נמדד גדלו של אדם, כשהי' נצרך לכתוב לאיזה שלא הי' מכירו הי' שואל מה אומרים הציונים עליו, ובזה מדד, במדה שהיו שונאים אותו כן הגדיל ההוא אהבתו אליו, (הדור והתקופה עמ' ע"ג).

פעם דברו בבית מרן הגרי"ז אודות עסקן אחד, שהיה לפלא איך שינה שיטתו בענין המדינה בימיו האחרונים ושאלתי את

מרן הגרי"ז זצ"ל איך אפשר להסביר זאת! **אמר** לי מרן, נשתמש לצורך הסבר הדברים בווארט של האדמו"ר מקוצק זצ"ל הנה רש"י בריש פרשת יתרו מפרש על הפסוק "וישמע יתרו", "מה שמועה שמע ובא, קריעת ים סוף ומלחמת עמלק". ויש להתבונן מדוע דוקא שני ניסים אלו, הם שגרמו לו ליתרו לבוא למשה, והרי נעשו עוד ניסים גדולים לעם ישראל, אשר מחמתם היה אפשר לו לרצות להימנות על העם הנבחר?

ואמר בזה האדמו"ר מקוצק זי"ע כי באמת הקושיא שיש לשאול היא להיפך, אע"ג דיתרו שמע גדלות ישראל, אבל מה לו לבוא למדבר, די לנו בכך שעל ישראל נגזר לשהות במדבר מ' שנה, והוא היה יכול להידבק באמונת ה' בביתו, עד בוא עם ישראל לנחלתם!

ועל זה יש לתרץ, שהביץ יתרו שעל אף כל הגילויים של "קריעת ים סוף" וכו' אעפ"כ עליו לבוא לרבי... והא ראייה שעמלק למרות ששמעו מכל המופתים שנעשו לישראל, עדיין העיזו להלחם בהם, כיון שלא היה להם רבי. ואמר מרן הגרי"ז, שכן הדבר אצל העסקן הנ"ל, הוא היה רגיל לשמוע דעת תורה אצל גדולי דור העבר, כמרן הגר"ח זצ"ל, וכן אצל מרן ה"חפץ חיים" זצ"ל וכו', ומאחר ואני (מרן הגרי"ז) עוד הייתי אברך. כך נחקקתי בזכרונו. וממילא אין לו רבי עכשיו, ואין פלא על עמדתו המעורפלת בימים אלו. (נתיבות רבותינו ח"א ע' שמ)

סיפר תלמידו (של הגרי"ז זצ"ל) הגאון רבי אליקים שלעזינגער שליט"א, שאלתי פעם מהו העצה שלא להתבלבל מנסינות הזמן ולא לסור מדרך האמת, ואמר לי בד"ת של הרבי מקאצק, שפעם לא בא חסיד אחד אל הרבי זמן רב, ושאלו ע"ז, וענה החסיד כי אפשר להיות חסיד בבית ג"כ.

אמר אליו הרבי הלא כתיב וישמע יתרו וברש"י מה שמועה שמע ובא קריעת ים סוף ומלחמת עמלק, וקשה הרי קריעת ים סוף כתיב בפסוק ומה מוסיף רש"י

בקמץ הנהוג אצלנו (ולא עברית), ואף שלשונם כספרדים לא שינה כשדיבר עמהם. (תשובות והנהגות ח"א ס' תקלח)

ת"ח גדול אחד, שהי' מבאי ביתו של רבנו הגרי"ז זצוק"ל בירושלים, והוא עני מרוד, וטפלי תליין בי, שאל פעם מלפני הרב זי"ע: הנה הציעו לי להיות ראש במוסד הנקרא "ישיבה תיכונית", ומתן שכרו בצדו, ומה דעת הרב על זה ?

והשיב הרב בהחלטיות על אתר : לא! ... (ניין! ...)

שוב בא הנ"ל אחרי זמן ואמר : הנה הציעו לי להיות ראש ישיבה בישיבה קדושה כשרה, אמנם במקום רחוק מאד מיהדות, ומה דעת הרב על זה ?

והשיב הרב : ומה יהי' עם חינוך הבנים שלכם באותו מקום! ...

והבין השואל את התשובה ... (פניני רבנו הגרי"ז ע' סח)

התלוננו פעם לפני מרן הגרי"ז זצוק"ל בירושלים על עסקן חרדי אחד שמיצר את צעדיו של מוסד חרדי חשוב אחד בבני ברק.

וייען מרן הרב דבריסק ויאמר : דעו לכם כי לפעמים ה, "בעל-דבר" מקמץ וחושך מלהשתמש בחיילים שלו, ומשתמש בחיילים משלנו... (פניני רבנו הגרי"ז ע' עג)

אמר לי מרן הרב דבריסק זצוק"ל, שאביו מרן הגר"ח זי"ע הי' מונה והולך את כל ה"תנועות" הרעות שקמו במאות השנים האחרונות לקעקע ח"ו את יסודות התורה והיהדות, והי' מסביר והולך את עוצם רשעותן וקלקוליהן, אמנם – אמר מרן הגר"ח – המכה הכי גדולה ליהדות היא הצינונות, שהגדילה להרשיע ולקלקל יותר מכולם, רשעים עמוקים שנתנו את המכה במקום

כזה, וי"ל דעיקר דברי רש"י היינו לפרש למה בא הרי הי' יכול לישאר בביתו, וע"ז פירש"י ששמע גם מחיית עמלק, פי' כי גם עמלק שמע קריעת ים סוף ומ"מ נשאר עמלק, על כרחך שצריכים לבא אל הרבי... (הדור והתקופה ע' רב)

התמרמר מרן הגרי"ז זצ"ל שכיוון המחשבה (של העסקנים) איננו אם אסור או מותר, אלא אם כדאי או לא. ואמר שאצל אביו מרן הגר"ח זצ"ל תקנה שאסור לעשותה היתה נקראת "חטאת הרבים". ומתפטים לחשוב שכדאי, כי ע"י החזית יהיה מנדט אחד או שנים יותר, והנה באמת לא יהיה, ואפילו אם תמצי לומר שיהיה אבל אסור, ואסור לעשות דברים אסורים אפילו אם עפ"י חשבון באמת כדאי, כי מה שאסור אסור ואפילו יהיה ההפסד גדול, כי אין בתורה חשבון של ריוח והפסד כדאי או לא כדאי, אלא רק דבר אחד, מה שמותר מותר מה שאסור אסור ואפילו אם זה נראה כדאי. (נתיבות רבותינו ח"ב ע' קצט)

מרגלא בפומיה של מרן הגרי"ז זצ"ל, "אין אנו מנהלי עסקיו של הקב"ה... יש החשים כאילו התורה היא עסק פרטי שלהם, כאשר מרגישים, כביכול שיש סכנה לקיומה, כשה"עסקן" נתון בסימן שאלה, עושים פשרות ומוותרים על כמה אחוזים, כדי להציל את השאר כדי לא לפשוט את הרגל. והנה יש לידע, כי אין זה מחובתנו "להבטיח" את עסקיו של הקב"ה אנו צריכים לעשות מה שאנו מצוים בתורה ובשולחן ערוך, הקב"ה בעצמו יעשה שלא תישכח מפי זרעו. (נתיבות רבותינו ח"א ע' קנא)

ראיתי כמה פעמים אצל מרן הגרי"ס זצ"ל כשבאו אצלו ספרדים ודיבר עמהם בלשון הקודש ממש כפי שמתפללים

הכואב ביותר... (פניני רבנו הגרי"ז ע' קכא)

פעם אמר לי מרן הגרי"ז זצוק"ל (על דבר הגזירות על הדת כאן) : מי יודע אם לא יצטרכו פעם לברוח לרוסי-ה...! (פניני רבנו הגרי"ז ע' קכא)

אמר לי מרן הגרי"ז זצוק"ל : מי שבא ומדבר אתי אודות "אהבת ישראל" – יודע אני מיד בבירור שלושה דברים: א- שהוא שונא את השי"ת ... ב- שהוא שונא את התורה ... ג- שהוא שונא יהודים כשרים ... (פניני רבנו הגרי"ז ע' קכא)

אמר לי מרן הגרי"ז זצוק"ל : לה"מזרחי" יש "עצות" פשוטות מאד, "למנוע" חילולי שבת : פוסקים שהכל מותר – וממילא אין חילולי שבת, כי הכל מותר... ו"טעמים" ו"נימוקים" עמם : עד שיאכלנה באיסור – יאכלנה בהיתר... למה צריך להגיד שאסור, הלא עדיף להגיד שמותר, וממילא לא יעברו עבירות...

... וזן היא ה"שיטה" של "המזרחי" איך למנוע עבירות על איסורים, ואפילו חילולי שבת החמורים : להגיד שהכל מותר! ... (פניני רבנו הגרי"ז ע' קכא)

בתקופה שהתגברו בירושלים חילולי שבת בפרהסיא רח"ל, והמשטרה הירושלמית הפליאה את מכותי' ביהודים חרדים שכאבו את כאב השבת המחוללת, הי' רבנו יחזקאל אברמסקי זצוק"ל שרוי בצער ויגון נוראים, ואמר אז כך : – **רבי** חיים חסר לי מאד עכשיו! אילו הי' רבי חיים חי – הייתי שואל אותו : אם

על פי דין תורה מותר לגור כעת בארץ ישראל בכזה מצב, כי על פי דין אסור לגור במקום סכנה, וכאשר השבת-קודש מתחללת רח"ל בכזו צורה, וכאשר רח"ל מתגבר החרון-אף על רדיפות והכאות של יהודים הזועקים על חילול השבת, מי יודע אם אין אנחנו כעת במצב נורא של "ולא תקיא הארץ אתכם בטמאכם אותה", וממילא הדיור כאן הוא דיור במקום סכנה, וצריך את רבי חיים שיפסוק בשאלה החמורה הזו אם מותר כעת להמשיך לגור בארץ ישראל...! (פניני רבנו הגרי"ז ע' קצב)

בתקופה של התגלות רבוי ה"גיוורים" המדומים, אמר אז רבנו יחזקאל אברמסקי זצ"ל בהתרגשות : אה! עכשיו רואים כמה גדולים דברי חכמים וכמה עמוק הוא המבט שלהם למרחוק! כי בתחלת התייסדות ה"ציונות" באו מהם אל רבי חיים למכור את סחורתם, ויען רבי חיים ויאמר אליהם : אשאל אתכם שאלה אחת : מדינה יהודית אתם רוצים ! ואם יתנו לכם מדינה יהודית, אבל בתנאי שיתבוללו ביניכם המון גויים – הלא גם כן תסכימו ! אם כן הלא זה טרף הוא...!

הרי שרבי חיים צפה מראש ברוח קדשו שלא איכפת להם כלל בהתבוללות המונית של גויים ביהודים, רח"ל...! (פניני רבנו הגרי"ז ע' קצב)

סיפר לי הרב מברסק (הגרי"ז) ז"ל, שפעם בא בבית אביו הגר"ח ז"ל, מזרחי אחד, ואמר הגר"ח ז"ל לבנו הגרי"ז ז"ל שישב אצלו, שאינו רוצה לישב ביחד, מפני שאסור לייחד עמהם, שהם חשודים על שפיכות דמים, הם מינים. (מפי הגאון רבי משה שטערנבוך שליט"א אום אני חומה סיון תשל"ב)

אום אני חומה שבט אדר תשל"א ע' צז)

פ"א הי' הגאון רבי ברוך בער מקאמעניץ זצ"ל על חתונה, והתחילו לנגן התקוה, והוא ז"ל נשאר יושב על מקומו, אח"כ עמד, ואח"כ ישב בחזרה, שואלוהו פשר דבר, אמר: שמתחלה ישב כדי למחות, אח"כ עמד מפני שרבו "דע רבי (היינו ר' חיים בריסקער ז"ל) האט גיזאגט אז זיי זענען עלול אויף שפיכות דמים", (אז עמד כדי שלא למחות), אח"כ התישב בדעתו, שהוא ביהרג ואל יעבור שלא למחות ע"ז, כשמנגנין התקוה, לכך ישב כדי למחות. – (מפי הרב ר' ברוך קאפלאן נ"י). (משכנות הרועים ח"ג ע' תריז)

אמר הגאון רבי ברוך בער מקאמעניץ זצ"ל: אז מען ווארפט אריין אין די פושקע פון קרן קימת, ווערט מען א רודף אויף כלל ישראל, מען מאכט אומגליקלעך כלל ישראל, – באקומט מען א דין פון א רודף אויף כלל ישראל. – (מפי הרב ר' מרדכי שוואב נ"י). (משכנות הרועים ח"ג ע' תריז)

אמר הגאון רבי ברוך בער מקאמעניץ זצ"ל: איך שריי דא אין ישיבה קעגען ציונות וואס טוה איך אויף. אלא הענין כמו שאיתא בבא בתרא (דף ל"ח) שאם מוחה אינו נעשה חזקה כ"כ בענינו, "א חזקה וועט שוין נישט זיין". – (מפי תלמידו, הרב ר' מרדכי שוואב נ"י). (משכנות הרועים ח"ג ע' תריז)

הי' מדבר (הגאון רבי ברוך בער מקאמעניץ זצ"ל) בריתחא על הציונים והי' ממש נשתנה צורתו כשדיבר עליהם, אודותם, והי' הרבה פעמים מדבר בריתחא ובאנחה "אוי די רשעים" בישיבה, כשהלך קצת לרגוע את

ובאסיפת האגודה שהי' כשקיבלו את ההחלטה החיובית על מדינה יהודית אמר הגאון הרב מברסק זצ"ל: משל למה דומה האגודה עתה, לרכבת הנוסעת "מזרחה" והקרונן המושך הוא לצד מזרח ולוקחים את הקרון לצד "המערב" לכיוון ההיפך, כך האגודה, שנתייסדה ללחום בציונות עבור הכפירה שבזה, ופריקת עול הגלות ומרידה באומות, עם ישראל נתון תחת העול הזה מפני חטאינו ומקוים לביאת המשיח במהרה והתגלות כבוד שמים שהוא תיקון העולם אכ"ר. והציונות באה לעקור את האמונה בביאת המשיח ויעודי הנביאים והתייצבה האגודה לימין הציונות נגד היהדות החרדית. זה דבר אחד שאמר הרב מברסק אז.

(גליון האמונה, פ' פנחס, תמוז תשל"ז, גליון י"ד)

פעם אחת כשעבר לפני חלונותיו, ראש האגודה, לעוין, עוד בברסק, אמר לאלה שעמדו שם: "ווילט איר וויסען וויא אזוי דער שקר זעהט אויס היינטיגען דור (והצביע בידו עליו ואמר) אט אזוי זעהט עס אויס". (גליון האמונה סוכות תש"מ גליון כ"ז)

הגאון רבי חיים מברסק ז"ל, נשאל מדוע אינו נוסע לארץ ישראל, על זה ענה במשל: כי יש מציאות כזאת שיזהרו לבדוק את סכין השחיטה בכל ההידורים, ולשחוט כדין וכדת ולהכשיר את הבשר על ידי שרייה ומליחה בכל ההידורים ובכל זאת הבשר טריפה, הסיבה הוא כי הבשר נתבשל בקדירה טריפה, הרי אנו רואים כי אפילו אם הכל כשר על צד היותר טוב, אלא שמתבשל בקדירה טריפה, הרי זה נטרף בזה – כך גם – ארץ ישראל כשלעצמו הוא דבר גדול, אמר, אלא כשזה מתבשל בתוך הציונות זה נעשה טריפה. (מפי הגאון רבי דוב סאקלאווסקי שליט"א,

אמר הגר"ח זצ"ל: שהכלל ישיראל סבל הרבה מכות, צדוקים קראים מתיוונים ש"ץ השכלה וכו', אבל הגדולה והחזקה שבכולן היתה הציונית, – וסיים ע"ז בנו הגאון הגרי"ז ז"ל, שמזה נראה כמה עמוקה רשעתם, שידעו באיזה נקודה לתת מכתם. (משכנות הרועים ע' רס"ט)

אמר (הגר"ח זצ"ל) משל על הציונות והציונים: עס איז גיווען א שטאט, וואס דארט איז גיווען א "ברין", און דער ברין איז גיווען פארשלאסען און פארחתמיעט, יעדער האט גיוואוסט אז דער וואס טרינקט פון דער ברין ווערט משוגע ר"ל.

אמאהל זענען געקומען גרויסע פראפעסארען אין דעם שטאט, און זיי האבען גיהערט פון דעם ברין, האבען זיי גיזאגט, זיי מוזען זעהן וואס דער ברין איז, און אזוי ווי זיי זענען גיווען גרויסע פראפ' האט מען זיי נישט גיקענט אפזאגען, און מען האט געמוזט עפענען פאר זיי דער ברין, און זיי האבען פעסט גישטעלט אז עס איז גארנישט שלעכט מיט די וואסער פון דע ברין אט מען קען עס רוהיג טרינקען; און מענטשען האבען גענומען טרינקען פון דע ברין, און מען איז משוגע געווארען ר"ל.

און אזוי ווי עס איז גיווען אפען, האבען נאך מענטשען געטרונקען און נאך מענטשען, און דע וואס זענען גיווען משוגע ר"ל, האבען גימיינט און גיזאגט אויף די אנדערע מענטשען די נארמאלע וואס האבען נישט גיטרונקען, אז זיי זענען משוגע כדרך המשוגעים ר"ל, און די נארמאלע מענטשען האבען גישריגען אויף די משוגעים אז זיי זענען משוגע – און אזוי ווי עס איז גיווען אפען, האבען נאך און נאך מענטשען גיטרונקען ביז עס איז גיבליבען א קליינע מועט א פאר מענטשען (אדער איינער אליין) וואס האבען נישט גיטרונקען, – און די גאנצע שטאט האט גינומען שרייען אויף דער פאר מענטשען אז זיי זענען משוגע, ביז דער פאר מענטשען, האבען גינומען טראכטען

נפשו מעבודת היום, על הדרך לביתו, כל פעם דיבר עליהם והי' רגיל להביע כנ"ל ולזעוק עליהם – הרבה פעמים באמצע בית המדרש בישיבה קרא לפניו כמה בחורים וצעק לפניהם על הציונים והביע צערו, ואז נח קצת ולמד להלן – ואז הי' אומר הרבה פעמים "וואס טוה איך אויף אז איך שריי דא, נאר קיין חזקה וועט שוין נישט זיין" – (כנ"ל),

כשלמדתי בקאמעניץ בא פעם אל רבי ברוך בער ז"ל, הרב ראבינשטיין, הוא היה מ"מזרחי", הוא למד עם רבי ברוך בער ז"ל בוואלאזין, הוא בא אל רבי ברוך בער ז"ל ונתן לו את ידו, ודיבר עמו. כשהלך הרב ראבינשטיין ממנו, והיה נראה שאין שום התנגדות מרבי ברוך בער ז"ל עליו (ועל מזרחי), רץ אחריו רבי ברוך בער ז"ל ואמר לו: "שמעו לכם! דיברתי עמכם, אבל אתם ממזרחי, והרבי (ר' חיים מבריסק ז"ל) אמר: שציונות אפיקורסות היא". – (מפי תלמידו הרב ר' ישראל יצחק דאמב נ"י). (משכנות הרועים ח"ג ע' תריח)

אמר לפני הגאון רבי ברוך בער מקאמעניץ זצ"ל שאפשר הי' הערצעל שר"י בבחינת תינוק שנשבה. ענה: "דאס איז די ריכטיגע מסית ומדיח וואס שטייט אין די תורה, – כל מקום מוקטר ומוגש לשמי, ער האט נישט קיין דין פון תינוק שנשבה; אין ווילנא האט מען נישט גיוואוסט אז עס איז פארהאנען א כלל ישראל, אז עס איז דא יודען, עס איז פארהאנען א תורה; ווער האט נישט געוויסט. תינוק שנשבה מיינט מען פשוט, ער האט קיינמאהל נישט גיזעהן קיין יוד, ער ווייסט נישט אז עס איז פארהאנען א ענין פון יודען" – (מפי הרב ר' מרדכי שוואב נ"י). (משכנות הרועים ח"ג ע' תריח)

וויל עפעס גנביענען ביי אייך אין קעשענע
און אימעצער זאגט אייך, א גנב גיט אכטונג
איז דאס נישט קיין לשון הרע, – ועוד, דאס
איז אלס תורה, – והלך לו לבית. – (משכנות
הרועים בשם מקונטרס הרה"ג ר' אליקים
שלעזינגער שליט"א, אות ס"ח)

על האומרים, שאין בהמדינה' שיעבוד
מלכיות אמר מרן הגרי"ז זללה"ה,
שהוא כפירה, כי מבואר ברמב"ם שאין בין
ימות המשיח אלא שיעבוד מלכיות בלבד, –
והאומר שגם לפני ביאת המשיח כבר נסתלקה
שיעבוד מלכיות ה"ז. כפירה בביאת המשיח.
(משכנות הרועים ע' תתנא)

מוסרים בשמו של הרב מבריסק זצ"ל,
ר' יצחק זאב, שכוונת אותם
שהניהו את הציבור לשפת העברית היתה,
לעשות חיץ בין הדור הצעיר, לדורות
קודמים שלא יבינו זה שפת זה. (משכנות
הרועים ע' תתנא)

נמסר לי ע"י עד נאמן, ששמע מהגאון
רבי וועלוועל בריסקר זצ"ל שאמר
"היטלר האט פערברענט גופים און זיי
פערברענען נשמות". (קול יעקב ע' קיג)

"די ציונים", אמר ר' חיים זצ"ל, "האבן
געמיינט ארץ ישראל! זיי מיינען
איבער פיהרן כלל ישראל, און זיי האבן שוין
איבער געפיהרט!" (הרב מבריסק ח"ג ע' 201)

"ומני אז שינתה האגודה דרכה..."

אפשר זענען זיי די גאנצע שטאט גירעכט און
אונז זענען משוגע, און מען דארף טרינקען
פון דע בריין.

ריין דע פאר מענטשען האבען מחליט
גיווען, אז אזוי ווי אמאהל גאנץ
אמאהל, פאר אלעס, איז דע בריין גיווען
פארשפארט און פארזיגעלט און יעדער האט
גיוואוסט אז דער וואס טרינקט פון דעם
ווערט פארסמט משוגע ר"ל – איז די
גירעכטיקייט מיט אונז, און אונז זענען די
נארמאלע, און זיי זענען די משוגעים, – און
מיר וועלען נישט טרינקען פון דע בריין, ע"כ
וד"ל. – (משכנות הרועים ע' ער בשם בגליון
האמונה, ערב פסח תשל"ח, גליון א' דף י"ב).

ושמעתי בשם כ' מו"ר הגר"ח הלוי
זצ"ל מבריסק, בדעת הרמב"ם
כי בכפירה לא שייך שוגג דהא מ"מ אינו
מאמין וא"א להיות בכלל ישראל בלא אמונה.
ואומרים משמו בזה"ל: "דער וואס איז נעביך
א אפיקורוס איז אויך א אפיקורוס". –
(משכנות הרועים ע' רעט בשם קובץ הערות
על יבמות, בסופו, סימן י"ב אות ח').

כמו שאמר הרב מבריסק (הגר"ח) ז"ל: "די
אגודה איז גארנישט, נאר געלד". –
(משכנות הרועים בשם גליון האמונה, ערב
פסח תשל"ח, גליון א', דף י"ד: ע"ב)

כשהי' (הגרי"ז זצ"ל) בשולס, במדינת
שווייץ, בשנת תשט"ו או ט"ז,
והי' שם הרב חייקין (שליט"א) זצ"ל
מעקסלעבען, ר"מ שם, תלמיד החפץ חיים
זי"ע, ומרן זי"ע קירבו מאוד, ובהליכה לטויל
הרבה מרן לדבר דברים חריפים מאוד נגד
האגודה ואיטשע מאיר, וכשבאנו ליד המלון,
פנה מרן אל הרב חייקין (שליט"א) זצ"ל,
ששתק כל הזמן: איר מיינט מען האט גירערט
לשון הרע, זאלט איר וויסען זיין אז א גנב

אף מרן זצ"ל ראה בהחלטות הכנסיה הגדולה השלישית נקודת-שבר בעמדה המסורתית של 'אגודת ישראל', שכל כולה לא נוסדה אלא במטרה ללחום בתנועה הציונית ומגמותיה. לימים, ערב כינונה של ה'מדינה', יכתוב על כך מנהמת לבו הטהור אל הג"ר יחזקאל אברמסקי זצ"ל: **"...ובאמת** כבר יושבים ומעברים פה מטעם הרבנים שו"ע חדש שיתאים לרוח הזמן... אבל גם השו"ע החדש בודאי לא יוכר במדינה היהודית. כי תהיה חילונית בהחלט: כדברי שירתוק... באמת לא חידש שירתוק מאומה בהצהרתו, וכי מי נסתפק בזה או עלתה על דעתו אחרת... וגם הרבנים שיתמכו בזה והשפיעו במשך עשר שנים על כל הציבור החרדי שזאת היא שאלת העם ואתחלתא דגאולה וכו' וכו' כולם ידעו היטב מזה שהדברים אמורים אודות מדינה חילונית גמורה ושהשלטון יהי מסור בידי אנשים מפירי תורה...

ולא מהשערה בעלמא אני אומר זאת, רק כן דברו בהכנסיה הגדולה אשר במארינבאד בקיץ תרצ"ז, ומני אז שינתה האגודה את דרכה ביחס להציונים והציונות, והחלה לכוון את כל ארחותיה ודרכיה להתקרב להם ולרוחם, ולשתף אתם פעולת בכל הענינים שעמדו על הפרק בשנים האחרונות... עד שבא לידי הצהרה גלויה ובולטת בין כלפי פנים בין כלפי חוץ, כי הסוכנות היא היחידה המוכרת מכל החוגים לדבר ולדרוש ולהופיע בכל מקום בשם כלל ישראל... ואם אולי נמצאו בחו"ל מראשי האגורה שרצו לדבר ולהצהיר אחרת, ייסרו אותם, וחסמו את פיהם בהחלטה של מועצת גדולי התורה שלא היתה ולא נבראה עד ששירתוק רואה לפניו כבר הדרך פנויה ובטוחה מצד הציבור החרדי. באופן שאין כל סיבה להסתיר הדבר ממי שהוא..."

מרן זצ"ל ראה במבטו-הבהיר על רוח הדיונים וההחלטות שבכנסיה הגדולה, זרעי פורענות של השתוות וקירבת-דעת לתנועה הציונית, ושינוי ערכין מהותי בעמדתה של אגו"י,

שנועדה מייסודה ללחום ולהפר עצת עוזבי התורה ומחלליה ו"לפתור ברוח התורה והמצוה את השאלות השונות אשר תעלינה יום יום על הפרק בחיי כלל ישראל".

וישא את משלו ויאמר: משל למה הדבר רומה, לרכבת הנוסעת מזרחה, והקטר מושך אחריו את כל הקרונות הכרוכים בו לרוח זו, והנה פתאום משנים את כוון מהלכה והופכים אותו לצד מערב. כיוצא בזה, אגו"י שייעודה הוא ללחום בתנועה הציונית הכפרנית, המבקשת לפרוק מעל צווארה את עול הגלות שאנו נתונים בו מפני חטאינו, תחת זאת מכוונת היא את ארחותיה אליה ולרוחה, שעה שעיקר מגמתה של הציונות הוא לעקור את האמונה מקרב כלל ישראל. אתמהה! (הרב מבריסק ח"ג ע' 279-280)

"די אגודה", אמר מרן זצ"ל, "האט זיך נישט געוואלט שלאגן מיט די ציונים, זיי האבן געמיינט קאנקערירן מיט די ציונים, ממילא אויב עס גייט נישט, מאכט מען "יד אחת" מיט זיי. אזוי טוהען סוחרים. אבער צוויי שונאים ווען זיי שלאגן זיך, איז דאס ביזן סוף"

מאבק ללא פשרות

על דרך זו, היה מרן זצ"ל נוהג להטעים באזני הרב שלמה לורנץ, בהגדרת ייעודה של אגו"י. "היא נוסדה", היה אומר לו, "לא במגמה לנצח את התנועה הציונית, כי אם כדי ללחום בה ובמעלליה". **והבדל** יסודי יש בין שתי ההגדרות הללו, הנראות לכאורה כזהות. הבדל הבא לידי ביטוי כאשר מגיע מצב בו נראה כי כוחה של התנועה רב מאד ואי אפשר לנו לנצחה, שהלא אם ההנחה היא שהמטרה היא לנצח במאבק, הרי שכאשר הדבר נראה כבלתי אפשרי אזי עלולים להגיע לידי מסקנה שיש להכיר במציאות, לסגת מן המאבק הכולל, ולנסות להגיע עמם לידי

הסכמה ופשרה, כך יש לקוות
לכל הפחות להישגים מסויימים, אם לא
לנצחון הגמור שלשמו נאבקו
בתחילה.

אולם אם הכוונה שעמדה מאחורי ייסוד
ה'אגודה' היתה מלחמה בציונות,
אזי ברור שיש להמשיך ולהאבק בה בכל
מצב שיהיה, ללא שום נכונות לפשרות.

לפיכך, סיים מרן זצ"ל, אין לך סתירה
גדולה לייעודה של אגו"י כמו
המחשבה להשלים עם המצב הקיים ולחבור
בצורה כלשהי לתנועה הציונית, בטענה כי
בכך לפחות גם אגו"י תזכה להישגים
מסויימים... (הרב מבריסק ח"ג ע' 282)

אמר הגרי"ז זצ"ל: ואין כל היתר לסכן
אפילו חייו של יהודי אחד לצורך
הקמת מדינה יהודית. ממילא, אין כל חילוק
מי הם אלו שיעמדו בראשה, ואם אף תתנהל
כולה על פי התורה, מכל מקום אסור להסכים
לשפוך דם מישראל נגד דעת התורה,
שמדינה יהודית אינה דוחה פיקוח נפש. (הרב
מבריסק ח"ג ע' 284)

מה שאמר הגרי"ז זצ"ל אחרי הכרזה של
האו"ם על הקמת מדינה:
...שלא יטעו לחשוב שמצבו של עם ישראל
תלוי בדברים טבעיים כסדרי שלטון ומלוכה,
אלא הכל תלוי אם יאבו לשמוע בקול ה' או
חלילה ימרו את פיו.

מרן זצ"ל המשיך ואמר, שמאחר והנהגת
הקב"ה עם עם ישראל היא כפי טיב
מעשיהם ואינה תלויה בגורמים טבעיים, אם
כן עצם המחשבה שעלתה על דעתם שמלך
עשוי להטיב את מצבם, היא לבדה עבירה,
ועלולים הם להענש עליה, כפי שממשיך
הנביא שם לומר לישראל: "ודעו כי רעתכם
רבה אשר
עשיתם בעיני ה' לשאול לכם מלך".

מעתה מובן, כי עצם מצהלות השמחה
והריקודים על החלטת האומות
להקמת מדינה הם המה עצמותו של חטא
חסרון אמונה, במחשבה כי שינוי מדיני
כלשהו עשוי להביא לשיפור במצבנו, בפרט
כאשר יודעים אנו מי הם העומדים להיות
ראשי המדינה, וכיצד יראה היחס שלהם אל
ענייני היהדות, ואם כך הרי שאין כל טעם
לראות בשינוי הצפוי סימן לטובה כי אם
חלילה להיפך. (הרב מבריסק ח"ג ע' 302)

לכמה מנקיי הדעת של ירושלים, שעלו
למעונו (של הגרי"ז זצ"ל) בעת
ההיא (של הקמת המדינה) וביקשו לשאול
מפיו כיצד יש להתייחס למצב, פתח מרן
זצ"ל את ספר התהלים בפרק ב', ואמר כי הוא
מתאר את מצבנו: "...יתייצבו מלכי ארץ
ורוזנים נוסדו יחד (-האומות המאוחדות) על
ה' ועל משיחו". מה נדרש מאיתנו בשעה זו?
עלינו לחזק את אמונתנו בה', לדעת שהגלות
נגזרה עלינו מאת ה' ולצפות לגאולתו ע"י
משיח צדקנו במהרה. בינתיים, עלינו לעמוד
בנסיונות התקופה, ואז נזכה לראות
בשחוק הקב"ה על הרשעים וגאולת הכזב
שלהם, כפי שממשיך דוד המלך באותו פרק:
"...יושב בשמים ישחק ה' ילעג למו". (ראה
על כך עוד לעיל (ח"ב עמ' 463-465).
בחוצות העיר ירושלים התפרסמה אז מודעה,
שמפיציה נועצו קודם לכן במרן זצ"ל, ובה
נכתב: "טפלו עלי שקר זדים אני בכל לב
אצור פקודיך" (תהלים קי"ט, ס"ט). (הרב
מבריסק ח"ג ע' 303)

בעבור נזיד עדשים

כיוצא בזה אמר פעם להג"ר זלמן
סורוצקין זצ"ל, כאשר דיבר עמו
אודות כך שתמיכתם של שומרי התורה
ב'מדינה', כמוה כמסירת התורה והחינוך ביד
רשעים ואפיקורסים, אשר אין לך איסור חמור
הימנו:

כתיב בפרשת תולדות (בראשית כה-לד) "ויבז עשו את הבכורה", ולכאורה הוא פלא, כיצד הוזכר בתורה רק עוון זה של בזיון הבכורה, בה בשעה שחזו"ל אומרים (ב"ב טז:): שחמש עבירות עבר אותו רשע באותו היום, וביניהם מג' העבירות החמורות, נערה המאורסה, הרג את הנפש, ועוד, ומדוע אם כן מצאה התורה לנכון להעיד רק על פרט זה של "ויבז את הבכורה"?

אלא, אמר מרן זצ"ל, רואים שאדם עלול להכשל בעבירות (-ואין זה מעיד בהכרח על מהותו, ואפשר שתאוות ליבו הסיטה אותו לכך), אולם כאשר מוכרים את הבכורה בעבור נזיד עדשים, אות הוא על כך שאין עבודת ה' שוה בעיניו למאומה...

וכך הוא אף ביחסנו אל המדינה. כלל ישראל סמוך ובטוח במשך כל שנות הגלות על הבטחת הקב"ה ביד נביאי האמת והצדק, וחי מתוך אמונה בביאת המשיח ובנסים הגלויים שיהיו בשעת הגאולה, ואילו יסודה של הציונות הוא לעקור ולשרש את כל אלו, בבחינת מכירת הבכורה בעבור נזיד עדשים ועניינים חומריים, לפיכך אין לך חטא גדול מזה המעיד על האוחז בו שאין עיקרי היהדות שווים בעיניו למחיר נזיד עדשים! (עיין שו"ת תשובות והנהגות ח"ב ע' קה) (הרב מבריסק ח"ג ע' 305)

"ונתחי פגריכם על פגרי גילולייכם"
רגיל היה על לשונו (של הגרי"ז זצ"ל), בהקשר לכך, דברי הגמרא בסנהדרין (סג:): "אליהו הצדיק היה מחזר אחר תפוחי רעב שבירושלים, פעם אחת מצא תינוק שהיה תפוח ומוטל באשפה, אמר לו וכו', אם אני מלמדך דבר שאתה חי בו אתה למד? אמר לו הן. אמר לו אמור בכל יום שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד. אמר לו הס שלא להזכיר בשם ה', שלא לימדו אביו ואמו. מיד הוציא יראתו מחיקו ומחבקה ומנשקה עד שבקעה כריסו ונפלה יראתו לארץ ונפל הוא עליה, לקיים מה שנאמר ונתחי פגריכם על פגרי גלולייכם".

כך הוא המצב אף בזמננו, אמר, למרות שהכל נוכחים לראות שהמרידה בה' לא תצלח, ובעקבות הקמת המדינה נתונים אנו לסבל מר מיד שכנינו הערבים, ההורגים ופוצעים בנו דבר יום ביומו, כשלמרות כלי הנשק שבידי המדינה, לא עולה בידם להפסיק את מצב הטרור, אף על פי כן, עדיין ממשיכים לתמוך במדינה וסוברים שיש בה ישועה וגאולה לישראל, ומסרבים להכיר בכך שהיא גורמת סכנה קיומית ליושבי הארץ. (הרב מבריסק ח"ג ע' 310)

לימים התבטא (הגרי"ז זצ"ל) בחריפות ברוח זו באזני רבי וולף רוזנגרטן זצ"ל ואמר: "לו היה מותר עפ"י דין, נכון הייתי להשבע בפני ספר תורה שב.ג. מוכן 'למכור' את כל המדינה, אם אך ישיג על ידי כך איזו טובת הנאה", ולא איכפת לו כלל להפקיר את יושבי הארץ בידי הפורעים הערבים) (הרב מבריסק ח"ג ע' 317)

מרן זצ"ל השיב לאיש, כי פעולותיהם של אנשי ההנהגה בארץ, הריהם במידה ידועה חמורות יותר משל גויים אנטשימיים במרוצת הדורות שהרעו לאנשים מישראל, שהרי אף אם חשקה נפשו של גוי פלוני להרע לשכנו היהודי, נזקק היה לבוא עליו בתואנות שוא ולמצוא צידוק למעשיו נגדו, אולם במקרה שראה כי נשקפת לו סכנה של מאסר בבית הסוהר ע"י השלטונות, היה נמנע מלפגוע בשכנו היהודי לרעה. לעומת זאת כאן בארץ רואים אנו כיצד השלטונות יורדים לחייהם של שומרי התורה ומוסרים את נפשם להרע להם ולא דוקא ברוחניות, כי אם גם בגשמיות, ופשעיהם בנושא ההצלה בשנות השואה יוכיחו את צדקת הדברים. (הרב מבריסק ח"ג ע' 318)

”בעיניו לא ראה”

בו ביום שבו הוכרז רשמית על ההקמה (של המדינה), כאשר הבחין הג"ר יוסף דב סאלאווייציק זצ"ל, כי פני אביו מרן זצ"ל קדרו לשמע הידיעה על ההכרזה, תמה בפניו שהלא זה מכבר ידוע היה שכך יקרה, ומה מקום איפוא לקדרות ולצער דוקא עתה?! חז"ל אומרים, השיב לו מרן זצ"ל, שכשחרב ביהמ"ק פנה ירמיהו הנביא אל הקב"ה ואמר: "מה עוונות היו בידי שהנביאים עמדו לפני ועתידים לעמוד אחרי, לא החרבת ביתך על ידי אחד מהם אלא על ידי", ויש לתמוה, בשעה קשה זו של חורבן הבית, ביטול עבודת הקרבנות, וגלות ישראל, מה מקום מצא ירמיהו לדאוג על כך שהוא נשתנה מכל הנביאים!?

על כרחנו יש לומר, אמר מרן זצ"ל, שעם כל הצרות הרעות והרבות שאירעו באותה שעה, וגם לפניו נתנבאו הנביאים וראו את הצרות האלו אם לא ישובו ישראל בתשובה, מכל מקום בעיניהם לא ראו את החורבן, וזהו שמקונן ירמיהו, שלראות בעינים את החורבן זהו דבר קשה שבעתים, למרות שהיה ידוע כבר קודם שכך יקרה.

"דער טאטע", סיים מרן זצ"ל, "האט שוין געוואוסט גאנץ גוט זיבעציג יאר צוריק את שאנו רואים כיום, מה שיצא מהתנועה הציונית, אולם מכל מקום בעיניו לא ראה, ואילו אני רואה... (הרב מבריסק ח"ג ע' 322)

הצליח מעשה שטן

אחד מתלמידיו שעלה ונכנס למעונו באותם הימים, מצאהו סוער ונרגז על צרת המדינה שנתרגשה ובאה עלינו. "בחז"ל מובא (רש"י שמות לב – ה) אמר לו מרן זצ"ל, "שלאחר מתן תורה הצליח מעשה שטן להכשיל את בני ישראל בחטא העגל.

כזו הצלחת מעשה שטן", המשיך ואמר, "כמו זו, שעלתה בידם להקים את המדינה, עוד לא היתה לו בכל הדורות למן הצלחתו בחטא העגל!"

מרן זצ"ל אחז בדעה כי גזירה זו של הקמת המדינה, איננה עוד צרה מכלל הצרות שנגזרו על עם ישראל בגלותו, אלא היא צרה פרטית שהתעוררה מן השמים בזמן זה דוקא על בני הדור הזה ("די דור האט געזינדיגט", כלשונו) מפני חטאיו. (הרב מבריסק ח"ג ע' 322)

חוששני מגזירה זו...

באותה תקופה, גונבה שמועה לאזני מרן החזו"א, כאילו מרן זצ"ל נפל למשכב מרוב צער וכאב על הקמתה של המדינה הציונית, הזדרז החזו"א ושיגר שליח לומר לו כי אל לו לחוש יתר על המידה מגזירה זו שכן כלל נקוט בידינו "גזירה עבידא דבטלה" (כתובות ג:), והמדינה לא תחזיק מעמד זמן רב. נענה מרן זצ"ל ואמר, הן אמת שגזירה עבידא דבטלה, אולם במה דברים אמורים, כאשר הציבור רואה בכך גזירה רעה, ואילו במקרה שלפנינו, חוששני שהציבור אינו מתייחס למדינה כאל גזירה, ואדרבה, אף יהודים משלנו מביטים עליה בחיוב, ולא זו בלבד אלא שרשעה זו של המדינה וראשיה עלולה לינוק כח מהקדושה שלנו, מן הישיבות ומוסדות התורה, ואז תהא זו גזירה מרה עבורנו. ובכן, סיים מרן זצ"ל, לכו ואמרו לו (להחזו"א) כי חוששני שגזירה זו תמשיך להתקיים! (הרב מבריסק ח"ג ע' 322)

אף מרן החזו"א זצ"ל הביע דעתו עם כינונה של המדינה, כי החשש העיקרי איננו מפני הגזירות שתגזור המדינה על הדת, אלא בעיקר "שמא יערב טעמה על יהודים שומרי תורה" (הרב מבריסק ח"ג ע' 322)

מרן זצ"ל אף סבר, שהנטיה לציונות מולידה בלבול דעת ואיבוד ישירות השכל, וכאשר נשאל פעם על אנשים

טענה טובה יותר. והנה בעל התומים חיבר קונטרס "כללי מגו", בהם כולל הוא חשבונות עמוקים וחריפים של מגו, ומקשים העולם, כיצד יתכן שאדם פשוט מן השורה יעלה בדעתו חשבונות עמוקים אלו של מיגו שהגאון בעל התומים השיג במוחו הכביר, ויהא נאמן בטענתו מגו שיכל לטעון טענות חזקות אלו? אולם התשובה לכך היא, שאמנם כן – כאשר הדבר נוגע לו עצמו, מסוגל אף האדם הפשוט להעלות בדעתו את המיגו של בעל התומים. (הרב מבריסק ח"ג ע' 335)

בפעם המשיל (הגרי"ז זצ"ל) את הפעולות שנעשות ע"י עסקנים למען שמירת האופי הדתי של המדינה ל"דבר אחר" שמאן שהוא שרוצה לאכול משרו הולך לבדוק אם יש סירכא בריאותיו... אסור לשכוח, אמר, שהמדינה מעיקרה פסולה וטריפה היא, ואין כל הגיון "להכשיר" ולשפר את פניה. (הרב מבריסק ח"ג ע' 335)

כעבור שנים מהקמת המדינה, הלך פעם מרן זצ"ל ברחובה של עיר, בלוויית בנו הג"ר רפאל זצ"ל. היה זה ביום בו חוגג השלטון את 'יום העצמאות', ולמראה יהודי חסידי קשיש לבוש בכגדי שבת המהלך כברת דרך למולם ברחוב, פנה אל בנו ותמה: "וואס, זיי האבן שוין אנגעוויבן גיין מיט א שטריימל אין 'יום העצמאות'!"

רבי רפאל שהכיר את האיש, העלה את הסברא כי מן הסתם ר' חיים הירש זה שזכה למשפחה ברוכה וצאצאים רבים, עושה את דרכו לברית מילה של אחד מצאצאיו, וזו הסיבה לבגדי השבת שהוא לבוש בהם. הדרך נמשכה בשתיקה, כאשר מרן זצ"ל מפטיר לאחר הרהור קל: "מען דארף טאקע גיין מיט א שטריימל אויב נאך אזוי פיל יארן פון די מדינה, קען מען דא נאך מאכן א ברית מילה". (הרב מבריסק ח"ג ע' 340)

מסויימים, הכיצד יתכן שאנשים בעלי חכמה ומעלה כמותם יעשו דברי שטות הגורמים לקלקולים ביהדות, השיב: כתיב בקהלת "זבובי מות יבאיש יביע שמן רוקח יקר מחכמה מכבוד סכלות מעט". ביאור הדבר, שכשם ששמן רוקח המעורב בבשמים הנותנים ריח, עם שמשובח הוא מאד, מכל מקום אם אך יכנסו לתוכו זבובי מות, יבאיש ויתקלקל מחמתם, כך חכמה וכבוד, אם יעורב בהם סכלות מעט-תיקר ותכבד הסכלות המועטה להכריע אותם. כך הוא הדבר אף באלו שנתערב בהם אפילו מעט ציונות, שהסכלות המועטה מכבידה ומכריעה את חכמתם, ומביאה אותם לעשות דברים שהם היפך החכמה. (הרב מבריסק ח"ג ע' 326)

הביע פעם (הגרי"ז זצ"ל) תמיהה על כך שהאדמו"ר הג"ר יואל מסאטמאר זצ"ל מתריע ביותר על כך שקיומה של המדינה נוגד את שלושת השבועות שהשביע הקב"ה את ישראל, וביניהם שלא יעלו בחומה ושלא ימרדו באומות העולם. "המדינה היא נגד הג' שבועות גרידא"? תהה, "והלא היא נגד כל התורה כולה", בחוקיה, בעצם הכפירה בהשגחת ה' על עמו, בהנהגת 'חופש הדת', ובהכרעה על מלחמות, בה בעת שאין לנו לא מלך ולא סנהדרין וכהן העומד לאורים. (הרב מבריסק ח"ג ע' 334)

כחה של נגיעה

בהיות וכך, היתה השקפתו על כל חקותיהם ככאלו המכוונים כולם אל עיקר המגמה שעמדה בייסוד המדינה, כדברי מרן הגר"ח זצ"ל, שהיא: "אויסצורייסן די תורה", וכאשר הביע בפניו אדם פלוני את הדעה שאין להם לאנשי השלטון מוחות כה גאוניים כדי שיוכלו לחשב חשבונות עמוקים ולחוקק חוקים שיובילו בסופו של דבר לעקירת התורה, השיב לו מרן זצ"ל שאמנם כן אין הם כה מעמיקי מחשבה, אולם מצינו שאדם נאמן בטענת מגו, שהיה בידו לטעון

אאמו"ן סיפר לי שהגר"ח זצ"ל מבריסק אמר לו שהוא יודע משלושה גדולי ישראל אשר דעתם היא דעת תורה אמיתי, אז בתקופה ההיא כאשר בכל העולם היו גדולי ישראל אמר זאת. ואחד מהם הוא רבינו (הגה"ק המהרי"ל דיסקין זצ"ל) ואנן מה נענה אבתרי'. (שלהבת אש ע' קלט)

היה אומר בשם הגרי"ז זצ"ל גאב"ד בריסק, מי שאפשר לעשות היום ועושה למחר זהו עצל, ואם עושה היום הוא בינוני, וזריז הוא מה שיש לו לעשות מחר עושה היום. (שלהבת אש ע' רמז)

מקורות הליקוט

<u>שנת</u>	<u>דפוס</u>	<u>מחבר</u>	<u>ספר</u>
תשמ"ז	לונדון	רב אליקים שלעזינגער	בית אב עה"ת
תשנ"ה	לונדון	רב אליקים שלעזינגער	בית אב שיחות ב"ח
תש"ס	לונדון	רב אליקים שלעזינגער	הדור והתקופה
	אר"י	רב י. הרשקוביץ	הליכות הגר"ח
תשס"ו	ירושלים	רב שמעון יוסף מלר	הרב מבריסק ח"ג
תשס"ה	ברוקלין	תלמידי ישיבת תורה ויראה נ"י	מנחת קנאות
תשד"מ	מאנסי	רב אהרן ראזענבערג	משכנות הרועים ג"ח
תשס"א	אר"י	רב אליעזר יהודה לייב פינטער	נחלת צבי עה"ת ב"ח
תשס"ב	ירושלים	רב י. הרשקוביץ	נתיבות רבותינו עה"ת ב"ח
תשנ"ט	ירושלים	רב שמעון יוסף מלר	עובדות והנהגות לבית בריסק ד"ח
תשנ"ב	זכרון מאיר	רב משה מרדכי שולזינגער	פניני רבינו הגרי"ז
תשס"ד	ירושלים	רב אהרן שלמה קאצינעלינבויגן	שלהבת א"ש
	בני ברק	רב י. הרשקוביץ	תורת חיים על התנ"ך
תש"ס	ירושלים	רב י. הרשקוביץ	תורת חיים על פרקי אבות